શ્રી શિવપૂજા.

अथ शिवपूजनम्॥

अथ स्वस्तिवाचनप्रयोगः

आचम्य प्राणानायम्य। भाले तिलकं कृत्वा भद्रसूक्तं शान्तिसूक्तं च पठेत्।

नमस्काराः

ॐ श्रीमन्महागणाधिपतये नमः। ॐ श्रीगुरुभ्यो नमः श्रीपरमगुरुभ्यो नमः। श्रीपरमेष्ठीगुरुभ्यो नमः। श्रीपरात्परगुरुभ्यो नमः ॐ इष्टदेवताभ्यो नमः। ॐ कुलदेवताभ्यो नमः ॐ ग्रामदेवताभ्यो नमः स्थानदेवताभ्यो नमः। ॐ वास्तुदेवताभ्यो नमः। श्रीवाणीहिरण्यगर्भाभ्यां नमः॥ ॐ श्रीशचीपुरन्दराभ्यां नमः।

ॐ श्रीलक्ष्मीनारायणाभ्यां नमः । ॐ श्रीउमामहेश्वराभ्यां नमः । ॐ सर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः । ॐ सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमः । ॐ श्रीमातापितृचरणकमलाभ्यां नमः । ॐ श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः । निर्विघ्नमस्तु ।

ॐ सुमुखश्चैकदन्तश्च कपिलो गजकर्णकः । लम्बोदरश्च विकटो विघ्नराजो गणाधिपः । धूम्रकेतुर्गणाध्यक्षो भालचन्द्रो गजाननः ।द्वादशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुयादपि। विद्यारंभे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा । संग्रामे संकटे चैव विघ्नस्तस्य न जायते । शुक्लाम्बरधरं देवं शशिवर्णं चतुर्भुजम् । प्रसन्नवदनं ध्याये-

त्सर्वविघ्नोपशान्तये। लाभस्तेषां जयस्तेषां कुतस्तेषां पराजयः। येषामिन्दीवरश्यामो हृदयस्थो जनार्दनः। अभीप्सितार्थसिद्ध्यर्थं पूजितो यः सुरासुरैः। सर्वविघ्नहरस्तस्मै गणाधिपतये नमः। सर्वमंगलमांगल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके। शरण्ये त्र्यंबके गौरि नारायणि नमोस्तु ते। सर्वदा सर्वकार्येषु नास्ति तेषाममङ्गलम्। येषां हृदिस्थो भगवान् मंगलायतनं हरिः। तदेव लग्नं सुदिनं तदेव ताराबलं चन्द्रबलं तदेव। विद्याबलं दैवबलं तदेव लक्ष्मीपते तेऽङ्घ्रियुगं स्मरामि। यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः। तत्र श्रीर्विजयो भूति-

ध्रुवानीतिर्मतिर्मम । सर्वेष्वारंभकार्येषु त्र-
यास्त्रिभुवनेश्वराः । देवा दिशन्तु नः
सिद्धिं ब्रह्मेशानजनार्दनाः ॥ विनायकं
गुरुं भानुं ब्रह्माविष्णुमहेश्वरान् । सर-
स्वतीं प्रणम्यादौ सर्वकार्यार्थसिद्धये ॥
विश्वेशं माधवं ढुण्ढिं दंडपाणिंच भैरवम् ।
वन्दे काशीं गुहां गंगां भवानीं मणिक-
र्णिकाम् ॥

संकल्प.

ॐ विष्णुर्विष्णुर्विष्णुः । श्रीमद्भगवतो
महापुरुषस्य श्रीविष्णोराज्ञया प्रवर्तमा-
नस्य अद्य श्रीब्रह्मणो द्वितीये परार्द्धे श्री
श्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तेर अष्टा-
विंशतितमे कलियुगे कलिप्रथमचरणे भू-

र्लोके भरतखंडे जंबुद्वीपे परशुरामाश्रमे रामक्षेत्रे श्रीगोदावर्यारुत्तरेतीरे श्रीमल्लव- णाब्धेरुत्तरेतीरे शालिवाहनशके श्रीवि- ष्णोर्बौद्धावतारे अस्मिन् वर्तमाने अमु- कनामसंवत्सरे अमुकायने अमुकर्तौ अ- मुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकवा- सरे अमुकनक्षत्रे अमुकराशिस्थिते चन्द्रे अमुकराशिस्थिते श्रीसूर्ये अमुकराशिस्थि ते देवगुरौ शेषेषु ग्रहेषु यथायथं राशि- स्थानास्थितेषु सत्सु एवंगुणाविशेषणवि- शिष्टायां शुभपुण्यतिथौ मम आत्मनः श्रु- तिस्मृतिपुराणोक्तपुण्यफलप्राप्त्यर्थं श्री- तत्सत्परमेश्वरप्रीत्यर्थं यथाज्ञानेन यथा मीलितोपचारद्रव्यैः ध्यानावाहनादि

षोडशोपचारैः श्रीविश्वेश्वरार्चनं करिष्ये।

तत्रादौ दिग्रक्षणं कलशाराधनं दीपस्थापनं शंखघंटार्चनं निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणपतिस्मरणं च करिष्ये ।

दिग्रक्षणम्

अपसर्पंतु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थिताः । ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यन्तु शिवाज्ञया । अपक्रामन्तु भूतानि पिशाचाः सर्वतो दिशम् । सर्वेषामविरोधेन पूजाकर्म समारभे । यदत्र संस्थितं भूतं स्थानमाश्रित्य सर्वतः । स्थानं त्यक्त्वा तु तत्सर्वं यत्रस्थं तत्र गच्छतु । भूतानि राक्षसा वापि ह्यत्र तिष्ठन्ति केचन । ते सर्वेऽप्यपगच्छन्तु पू-

जाकर्म करोम्यहम् ॥

एतैर्मन्त्रैःसर्वदिक्षु सर्षपान् विकिरेत्। वामपादेन भूमिं त्रिवारं ताडयेत् नेत्रोदकस्पर्शः । स्ववामभागे त्रिकोणं कृत्वा तदुपरि वा अक्षतपुंजोपरि जल-पूरितकलशस्थापनम् ।

कलशाराधनम्

गंगे च यमुने चैव गोदावरि सर-स्वति । नर्मदे सिन्धुकावेरि जलेऽस्मि-न्सन्निधिं कुरु । ब्रह्माण्डोदरतीर्थानि करैः स्पृष्टानि ते रवे । तेन सत्येन मे देव तीर्थं देहि दिवाकर । ॐ क्रौं अंकु-शमुद्रया सूर्यमण्डलात् सर्वाणि तीर्था-न्यावाह्य हुमिति कवचेनावगुंठ्य धेनु-

मुद्रया अमृतीकृत्य मत्स्यमुद्रयाच्छाद्य वँ इति मूलेनाष्टवारमभिमन्त्र्य ।

(ॐ तत्वायामि०) अस्मिन्कलशे वरुणं सांग सपरिवारमावाहयामि ।

कलशपूजनपूर्वकं वरुणपूजनम् ।

पूर्वे ऋग्वेदाय नमः । दक्षिणे यजुर्वेदाय नमः । पश्चिमे सामवेदाय नमः । उत्तरे अथर्ववेदाय नमः । कलशमध्ये अपांपतये वरुणाय नमः। सकलोपचारार्थे गन्धाक्षतपुष्पाणि समर्पयामि एवं षोडशोपचारान् समर्प्य प्रार्थयेत् ।

वरुणप्रार्थना

त्वत्तोये सर्वतीर्थानि देवाः सर्वे त्वयि स्थिता। त्वयि तिष्ठन्ति भूतानि त्वयि

प्राणाः प्रतिष्ठिताः । शिवः स्वयं त्वमे-
वासि विष्णुस्त्वं च प्रजापतिः। आदित्या
वसवो रुद्रा विश्वेदेवा सपैतृकाः। त्वयि
तिष्ठन्ति सर्वेऽपि यतः कामफलप्रदाः।
त्वत्प्रसादादिमां पूजां कर्तुमीहे जलोद्भव।
सान्निध्यं कुरु मे देव प्रसन्नो भव सर्व-
दा। प्रसन्नो भव। वरदो भव। इति
वरुणं सम्प्रार्थ्य तस्मादुदकादुदकं गृ-
हीत्वा पूजासंभारान् सम्प्रोक्षत्।

उपाहारप्रोक्षणम्

(ॐ आपोहिष्ठा०) ॐ योवः शि-
व०। ॐ तस्मा अरङ्गमा०। अपवित्रः
पवित्रो वा सर्वावस्थांगतोऽपि वा। यः
स्मरेत्पुंडरीकाक्षं सबाह्याभ्यन्तरः शुचिः।

पुनः स्वल्पोदकमादाय स्वात्मानं स्वशिरश्च तेनैव मंत्रेण प्रोक्षेत् । दीप-पूजनम् ।

(ॐ अग्निर्ज्योतिः) भक्त्या दीपं प्रयच्छामि देवाय परमात्मने । त्राहि मां निरयाद्घोराद्दीपज्योतिर्नमोऽस्तु ते । कर्मसाक्षिणे दीपाय नमः सकलोपचा-रार्थे गन्धाक्षतपुष्पाणि समर्पयामि । नमस्करोमि ।

शंखपूजनम् ।

(ॐ अग्निर्ऋषिः) शंखं चन्द्रार्कदै-वत्यं वरुणं चाधिदैवतम् । पृष्ठे प्रजापतिं विद्यादग्रे गंगा सरस्वती । त्रैलोक्ये यानि तीर्थानि वासुदेवस्य चाज्ञया । शंखे ति-

ष्ठन्ति विप्रेन्द्र तस्माच्छङ्खं प्रपूजयेत् । त्वं पुरा सागरोत्पन्नो विष्णुना विधृतः करे। नमितः सर्वदेवैश्च पाञ्चजन्य नमोऽस्तु ते। ॐ पाञ्चजन्याय विद्महे पावमानाय धीमहि । तन्नः शंखः प्रचोदयात् । ॐ पाञ्चजन्याय नमः सकलोपचारार्थे गन्धाक्षतपुष्पाणि समर्पयामि ।

घंटापूजनम् ।

(ॐ सुपर्णोऽसि०) आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसाम् । घंटानादं प्रकुर्वीत पश्चाद्घंटां प्रपूजयेत् ॥ घंटायै नमः सकलोपचारार्थे गन्धाक्षतपुष्पाणि समर्पयामि ।

गणपतिस्मरणम् ।

(ॐ गणानान्त्वा०) एकदन्तं शूर्पकर्णं गजवक्त्रं चतुर्भुजम् । पाशांकुशधरं देवं ध्यायेत्सिद्धिविनायकम् ।

ॐ श्री सिद्धिबुद्धिसहितं महागणपतिं ध्यायामि चिन्तयामि नमस्करोमि ।

ततो 'नमो भगवते' सपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः, इति मंत्रेण स्वदक्षिणहस्तेन स्ववामहस्तादि सर्वांगं स्पृशेत ।
ॐ अस्य श्री षडक्षरमन्त्रस्य वामदेव ऋषिः उष्णिक् छंदः श्रीमहारुद्रो देवता श्रीविश्वेश्वरप्रीतये न्यासे, अभिषेके, पूजने, जपे विनियोगः ।

षडंगन्यासाः ।

ॐ अंगुष्ठाभ्यां नमः । ॐ नं तर्जनीभ्यां नमः॥ ॐ मं मध्यमाभ्यां नमः। ॐ शिं अनामिकाभ्यां नमः । ॐ वां कनिष्ठिकाभ्यां नमः । ॐ यं करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः । एवं हृदयादि षडंगन्यासान् कुर्यात् ।

अञ्जलौ पुष्पाण्यादाय देवं ध्यायेत् ।

ध्यानम् ।

ध्यायेन्नित्यं महेशं रजतगिरिनिभं चारुचन्द्रावतंसं रत्नाकल्पोज्ज्वलांगं परशुमृगवराभीतिहस्तं प्रसन्नम् । पद्मासीनं समन्तात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिं वसानं विश्वाद्यं विश्ववंद्यं निखिलभय-

हरं पंचवक्त्रं त्रिनेत्रम् ॥ इति ध्यात्वा पुष्पाण्यर्पयेत् ।

ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीविश्वेश्वरं सांगं सपरिवारं ध्यायामि

आवाहनम् ।

(ॐ सहस्रशीर्षा०)

आगच्छ भगवन्देव स्थाने.चात्र स्थिरो भव ।

यावत्पूजां करिष्यामि तावत्त्वं सन्निधो भव ।

ॐ भूर्भुवः स्वः श्री सपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः विश्वेश्वरमावाहयामि (आवाहनोपचारार्थे पुष्पाणि अर्पयामि)

आसनम् ।

(ॐ पुरुष एवेदं०) रम्यं सुशोभनं दिव्यं सर्वसौख्यकरं शुभं । आसनं च मया दत्तं गृहाण परमेश्वर ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः श्री सपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः आसनं (आसनार्थे बिल्वपत्रं) समर्पयामि ।

पाद्यं ।

(ॐ एतावानस्य०) उष्णोदकं निर्मलं च सर्वसौगन्ध्यसंयुतं । पादप्रक्षालनार्थाय दत्तं ते प्रतिगृह्यताम् ।

ॐ भूर्भुवः स्वः सपरिवाराय विश्वेश्वरायः नमः पादयोः पाद्यं समर्पयामि ।

अर्घ्यं ।

ॐ त्रिपादुर्ध्व०) अर्घ्य गृहाण देवेश गन्धपुष्पाक्षतैः सह । करुणाकर मे देव गृहाणार्घ्यं नमोऽस्तु ते । ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः हस्तयोः अर्घ्यं समर्पयामि ।

आचमनीयम् ।

(ॐ ततोविरा०)

सर्वतीर्थसमायुक्तं सुगन्धि निर्मलं जलम् । आचम्यतां मया दत्तं गृहीत्वा परमेश्वर ॥

ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः आचमनीयं समर्पयामि ।

स्नानम्.

(ॐ तस्माद्यज्ञा०) गङ्गासरस्वतीरेवापयोष्णीनर्मदाजलैः । स्नापितोऽसि मया देव तथा शान्ति कुरुष्व मे ।

ॐ भूर्भुवः स्व श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः स्नानं समर्पयामि ।

एकमन्त्रेण पञ्चामृतस्नानम् ।

ॐ पञ्चनद्यः० । पयोदधिघृतं चैव मधु च शर्करायुतम् । पञ्चामृतं मयानीतं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।

ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः एकमंत्रेण पञ्चामृतस्नानान्ते शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि ।

अथवा।

पृथङ्मंत्रेणपञ्चामृतस्नानम्

पयःस्नानम् ।

(ॐ पयः पृथिव्याम्) कामधेनुसमुत्पन्नं सर्वेषां जीवनं परम् । पावनं यज्ञहेतुश्च पयः स्नानार्थमर्पितम् ।

ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः पयःस्नानं समर्पयामि पयःस्नानान्ते शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि शुद्धोदकस्नानान्ते आचमनीयं समर्पयामि ।

दधिस्नानम् ।

(ॐ दधिक्राव्णो०) पयसस्तु समु-

क्षूमधुराम्लं शशिप्रभम्। दध्यानीतं मया देव स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम्।

ॐ भूर्भुवः स्वः श्री सपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः दधिस्नानं समर्पयामि दधिस्नानान्ते शुद्धोदकस्नानं स० ॥

घृतस्नानम्।

(ॐ घृताम्ममिक्षे०) नवनीतसमुत्पन्नं सर्वसन्तोषकारकम्। घृतं तुभ्यं प्रदास्यामि स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम्। ॐ

ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः घृतस्नान स०

मधुस्नानम्।

(ॐ मधुव्वाता०) मधुनक्त०।

मधुमान्नो० । करुपुष्पसमुतम्भूं सुस्वादु मधुरं मधु । तेजःपुष्टिकरं दिव्यं स्नानार्थं प्रातगृह्यताम् । ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः मधुस्नानम् स० ।

शर्करास्नानम् ।

(ॐ अपांरसम्०) इक्षुसारसमुक्ता शर्करा पुष्टिकारिका । मलापहारिका दिव्या स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् । ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः शर्करास्नानम् ।

उद्वर्तनस्नानम् ।

(ॐ गन्धवस्त्वा०) नानासुगन्धद्रव्यं व चन्दन मूरजनायुत । उद्व-

तन्न मया दत्तं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः उद्वर्तस्नानं समर्पयामि श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः पञ्चामृतादि-स्नानान्ते शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि । शुद्धोदकस्नानान्ते आचमनीयं समर्पयामि ।

ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः वस्त्रोपवस्त्रार्थे अक्षतान् समर्पयामि । यज्ञोपवीतार्थे अक्षतान् समर्पयामि । गंधं समर्पयामि । ऋतुकालोद्भवानि पुष्पाणि समर्पयामि । नाना-परिमलसौभाग्यद्रव्याणि समर्पयामि ।

धूपमाघ्रापयामि । दीपं दर्शयामि । शर्क-
रोपहारनैवेद्यम् । ॐ प्राणाय स्वाहा ।
ॐ अपानाय स्वाहा । ॐ व्यानाय
स्वाहा । ॐ उदानाय स्वाहा । ॐ
समानाय स्वाहा । नैवेद्यं समर्पयामि ।
नैवेद्यान्ते हस्तप्रक्षालनं मुखप्रक्षालनं च
समर्पयामि । हिरण्यमुद्रादक्षिणां समर्प-
यामि । कर्पूरारार्तिक्यं दर्शयामि । प्रद-
क्षिणाः समर्पयामि । मन्त्रपुष्पाञ्जलिं
समर्पयामि प्रार्थनापूर्वकनमस्कारान् स-
मर्पयामि । अनेन यथाशक्त्या ध्यानावाह-
नादिपूर्वाराधनेन श्रीसपरिवारविश्वेश्वरः
प्रीयतां न मम ॥

निर्माल्यमुत्तेर विसृज्य पुनः गन्धा दिना संपूज्य धारापात्रं जलेनापूर्य अभ्यर्च्य। रुद्रैकादशिन्या सांगरुद्रेण वा महिम्नस्तोत्रेण वा रुद्राथर्वशीर्षेण विश्वेश्वरोपरि अभिषेकः कर्तव्यः। अथवाऽधोलिखितश्लोकैः अभिषेकः कर्तव्यः।

अभिषेक

ॐ द्यौः शान्ति०। ॐ सर्वेषां वा एष वेदानाᳲरसो यत्साम सर्वेषामेवैनमे स्तद्वेदानाᳲरसेनाभिषिञ्चति। ॐ शान्तिः शान्तिः सुशान्तिर्भवतु। सर्वारिष्टशान्तिर्भवतु। अमृताभिषेकोऽस्तु।

ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः अभिषेकस्नानं समर्प-

यामि । अभिषेकस्नानान्ते शुद्धोदक-
स्नानं समर्पयामि । शुद्धोदकस्नानान्ते
आचमनीयं समर्पयामि ।

वस्त्रम्

(ॐ तस्माद्यज्ञात्०) सर्वभूषा-
धिके सौम्ये लोकलज्जानिवारणे । म-
योपपादिते तुभ्यं वासांसी प्रतिगृह्यताम् ?
ॐ भुर्भुवः स्वः श्रीसपारिवाराय विश्वे-
श्वरायँ नमः वस्त्रोपवस्त्रे समर्पयामि।

यज्ञोपवीतम्

(ॐ तस्मादाश्वं०) नवभिस्तंतु-
भिर्युक्तं त्रिगुणं देवतामयम् । उपवीतं
मया दत्तं गृहाण परमेश्वर । ॐ भूर्भुवः
स्वः श्रीसपारिवाराय विश्वेश्वराय नमः

यज्ञोपवीतं समर्पयामि यज्ञोपवीतान्ते आचमनीयं स० गन्धम्

(ॐ तं यज्ञं०) श्रीखण्डं चन्दनं दिव्यं गन्धाढ्यं सुमनोहरम् । विलेपनं सुरश्रेष्ठ चन्दनं प्रतिगृह्यताम् । ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः गन्धं समर्पयामि ।

अक्षता

(ॐ अक्षन्नमी०) अक्षताश्च सुरश्रेष्ठ कुंकुमाक्ताः सुशोभिताः । मया निवेदिता भक्त्या गृहाण परमेश्वर । ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः अक्षतान् समर्पयामि ।

पुष्पाणी

(ॐ यत्पुरुषं०) माल्यादीनि सुगन्धीनि मालत्यादीनि वै प्रभो ।

म यानीतानि पुष्पाणि गृहाण परमेश्वर।
ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वे-
श्वराय नमः ऋतुकालोद्भवानि पुष्पाणि
समर्पयामि । **बिल्वपत्राणि**

(ॐ नमो बिल्मिने) त्रिगुणाकारं
त्रिनेत्रं च त्रयायुधम् । त्रिजन्मपापसंहारं
एकबिल्वं शिवार्पणम् । ॐ भूर्भुवः स्वः
श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः बिल्व-
पत्राणि समर्पयामि । सहस्रबिल्वपत्रा-
णि कमलादिसुगन्धिपुष्पाणि पुष्पमा-
लां चात्रार्पयेत् ।

अबीलगुलालम्

(ॐ अहिरिव०) ॐ तत्पुरुषाय
धीमहि तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् । ॐ भू-
र्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय
नमः अबीलगुलालं समर्पयामि ।

धूपम्

(ॐ ब्राह्मणोऽस्य० वनस्पतिरसो-
द्भूतो गन्धाढ्यो गन्ध उत्तमः। आघ्रेयः
सर्वदेवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम्। भूर्भुवः
स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः
धूपमाघ्रापयामि । दीपम्

(ॐ चन्द्रमा मनसो०) आज्यं च
वर्तिसंयुक्तं वह्निना योजितं मया। दीपं
गृहाण देवेश त्रैलोक्यतिमिरापह। ॐ
भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय
नमः दीपं दर्शयामि। नैवेद्यम्

(ॐ नाभ्या आसी०) ॐ शर्करा-
खंडखाद्यानि दधिक्षीरघृतानि च। आ-
हारं भक्ष्यभोज्यं च नैवेद्यं प्रतिगृह्यताम्।
गायत्रीमन्त्रेण सम्प्रोक्ष्य। धेनुमुद्रां प्र-
दर्श्य। ग्रासमुद्रया। ॐ प्राणाय स्वाहाः

। ॐ अपानाय स्वाहा । ॐ व्यानाय स्वाहा । उदानाय स्वाहा । ॐ समानाय स्वाहा । ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः नैवेद्यं समर्पयामि । नैवेद्यं मध्ये पानीयम् ।

पानीयम्

एलोशीरलवंगादिकर्पूरपरिवासितम् ।
प्राशनार्थं कृतं तोयं गृहाण परमेश्वर ।
ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः मध्ये पानीयं समर्पयामि ।

हस्तप्रक्षालनं समर्पयामि । मुखप्रक्षालनं समर्पयामि । आचमनीयं समर्पयामि । करोद्वर्तनार्थे गन्धं समर्पयामि ।

मुखवासार्थे ताम्बूलम् ।

(ॐ यत्पुरुषेण) पूगीफलं महद्दिव्यं नागवल्लीदलैर्युतम् । एलादिचूर्ण-

सयुक्तं ताम्बूलं प्रातगृह्यताम् । ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः ताम्बूलं समर्पयामि । फलानि

(ॐ याः फलि०) फलानीमानि देवेश मया भक्त्यार्पितानिच । तेन मे सुफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनि जन्मनि । ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः ऋतुकालोद्भवानि फलानि समर्पयामि । दक्षिणाः

(ॐ हिरण्यगर्भः) हिरण्यगर्भगर्भस्थ हेमबीजं बिभावसोः । अनन्तपुण्यफलदमतः शान्तिं प्रयच्छ मे । ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराप विश्वेश्वराय नमः सुवर्णपुष्पदक्षिणां समर्पयामि ।

कर्पूरारार्तिक्यम् ।

(ॐ अग्निर्देवता०) कर्पूरगौरं

करुणावतारं संसारसारं भुजगेन्द्रहारं। सदा वसन्तं हृदयारविन्दे भवं भवानी-सहितं नमामि। ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीस-परिवाराय विश्वेश्वराय नमः कर्पूरारा-र्तिक्यं समर्पयामि। जलेन प्रदक्षिणां। पुष्पैर्देववन्दनम्। आत्मवन्दनम्। हस्त-प्रक्षालनम्। कृष्णतिलार्पणं॥ अचिकि-त्सायते रोगाः ये रोगाः निरुपायणाः॥ तेषां निर्मूलनाशाय तिलानीशानमर्पयेत्॥ श्रीकृष्णातिलान्स० ॥ प्रदक्षिणाः

(ॐ सप्तास्यासन्०) यानि कानि च पापानि जन्मान्तरकृतानि च। तानि सर्वाणि नश्यन्ति प्रदक्षिणांपदेपदे॥ ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्व-राय नमः अर्धप्रदक्षिणां समर्पयामि।

पुष्पाञ्जलिः।

(ॐ यज्ञेन यज्ञम्०) दक्षोत्सङ्गनिषण्णकुञ्जरमुखं प्रेमणा करेण स्पृशन् वामोरुस्थितवल्लभाङ्कविलसत्स्कंदं करेणामृशन् । इष्टाभीतिमनोहरं करयुगं बिभ्रत् प्रसन्नाननो भूयान्नः शरदिन्दुसुन्दरतनुः श्रेयस्करः शङ्करः । ॐ भुर्भुवः स्वः श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः मन्त्रपुष्पाञ्जलिं समर्पयामि ।

नमस्कारम्

ॐ नमः सर्वहिताथाय जगदाधारहेतवे । साष्टांगोऽयंप्रणामस्ते प्रयत्नेन मया कृतः । ॐ भूर्भुवः स्व श्रीसपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः नमस्कारान् समर्पयामि ।

अत्रावसरे अष्टोत्तरशतं (१०८) षडक्षरमन्त्रजपः कर्तव्यः यथाशक्तिर्वा ।

षडक्षरमन्त्रजपाख्येन कर्मणा श्रीसपरिवार विश्वेश्वरः प्रीयताम् न मम। प्रार्थना

अत्रावसरे मानसोपचारस्तोत्रं अन्यानिवा स्तोत्राणि पठेत् क्षमापनम्।

त्वमेव माता च पिता त्वमेव
त्वमेव बन्धुश्च सखा त्वमेव।
त्वमेव विद्या द्रविणं त्वमेव
त्वमेव सर्वं मम देवदेव।

आवाहनं न जानामि न जानामि
विसर्जनम्। पूजां चैव न जानामि
क्षमस्व परमेश्वर। अपराधसहस्राणि क्रियंतेऽहर्निशं मया। दासोऽयमितिमां ज्ञात्वा क्षमस्व परमेश्वर। सापराधोऽस्मि शरणं प्राप्तस्त्वां जगदीश्वर। इदानीमनुकम्प्योऽहं यथेच्छसि तथा कुरु। अज्ञानाद्विस्मृतेर्भ्रान्त्या यन्यूनमधिकं कृतं तत्सर्वं

क्षम्यतां देव प्रसीद परमेश्वर[1]॥ ॐ भूर्भुवः स्वः श्री सपरिवाराय विश्वेश्वराय नमः क्षमापनपुष्प समर्पयामि ।

अर्पणम् ।

अद्येत्यादि, अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकवासरे अद्य मया कृतेन अनेन ध्यानावाहनादिषोडशोपचारैरन्योपचारैश्च पूजनेन श्रीसपरिवारविश्वेश्वरः प्रीयतां न मम ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ।

इति श्रीशिवार्चनप्रयोगः ।

---

१ यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं तु यद्भवेत् । तत्सर्वं क्षम्यतां देव प्रसीद परमेश्वर ।

શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥

અથ શિવપૂજન પ્રયોગઃ ॥

પ્રથમ જમણે કાને પાણી અડકાડવું અને હાથ જોડવા ॥

શ્રી ગુરૂભ્યો નમઃ ॥ પરમગુરૂભ્યો નમઃ ॥ પરાત્પરગુરૂભ્યો નમઃ ॥ ઇષ્ટદેવતાભ્યો નમઃ ॥ કુલદેવતાભ્યો નમઃ ॥ ગ્રામદેવતાભ્યો નમઃ ॥ શચીપુરંદરાભ્યાં નમઃ ॥ ઉમામહેશ્વરાભ્યાં નમઃ ॥ લક્ષ્મીનારાયણાભ્યાં નમઃ ॥

સુમુખશ્ચૈકદંતશ્ચ કપીલો ગજકર્ણકઃ ॥
લંબોદરશ્ચ વિકટો વિઘ્નનાશો વિનાયકઃ ॥૧॥
ધૂમ્રકેતુર્ગણાધ્યક્ષો ભાલચંદ્રો ગજાનનઃ ॥
દ્વાદશૈતાનિ નામાનિ યઃ પઠેચ્છૃણુયાદપિ ॥૨॥
વિદ્યારંભે વિવાહે ચ પ્રવેશે નિર્ગમે તથા ॥

સંગ્રામે સંકટે ચૈવ વિઘ્નસ્તસ્ય ન જાયતે ॥૩॥ શુક્લાંબરધરં દેવં શશિવર્ણું ચતુર્ભુજં॥ પ્રસન્નવદનં ધ્યાયેત્સર્વ વિઘ્નોપશાન્તયે ॥૪॥ લાભસ્તેષાં જયસ્તેષાં કુતસ્તેષાં પરાજયઃ ॥ યેષામિન્દીવરશ્યામો હૃદયસ્થો જનાર્દનઃ ॥૫॥ અભીપ્સિતાર્થસિધ્યર્થં પૂજતો યઃ સુરાસુરૈઃ ॥ સર્વવિઘ્નહરસ્તસ્મૈ ગણાધિપતયે નમઃ ॥૬॥ વક્રતુંડમહાકાયઃ સૂર્યકોટીસમપ્રભ ॥ નિર્વિઘ્નં કુરૂમે દેવ સર્વકાર્યેષુ સિદ્ધિદઃ ॥૭॥ સર્વદા સર્વકાર્યેષુ નાસ્તિ તેષામમંગલં ॥ યેષાં હૃદિસ્થો ભગવાન્ મંગલાયતનં હરિઃ ॥૮॥ સર્વમંગલમાંગલ્યે શિવે સર્વાર્થસાધિકે ॥ શરણ્યે ત્ર્યંબકે ગૌરિનારયણિ નમોસ્તુતેઃ॥૯॥ તદેવ લગ્નં સુદિનં તદેવ તારાબલં ચંદ્રબલં તદેવ ॥ વિદ્યાબલં દૈવબલં તદેવ લક્ષ્મીપતે તેંડઘ્રિયુગં સમરામિ ॥૧૦॥ યત્ર યોગિશ્વરો કૃષ્ણો યત્ર પાર્થોધનુર્ધર ॥ તત્ર શ્રી વિર્જયો ભૂતિર્ધ્રુવાનીતિ મતિર્મમ ॥ ૧૧ ॥ સર્વેશ્વરં-

ભકાર્યેષુ ત્રયસ્ત્રિભુવનેશ્વરાઃ ।। દેવા દિશંતુનઃ સિદ્ધિં બ્રહ્મેશાનજનાર્દના ।। ૧૨ ।। વિનાયકં ગુરૂં ભાનું બ્રહ્મવિષ્ણુમહેશ્વરાન્ ।। સરસ્વતીં પ્રણમ્યાદૌ સર્વકાર્યાર્થ સિદ્ધયે ।। ૧૩ ।।

સંકલ્પઃ

(જમણા હાથમાં આચમનીમાં પાણી પાણી લઈ તેમાં ચંદન ફુલ મુકવાં) ૐ વિષ્ણુર્વિષ્ણુર્વિષ્ણુ અદ્ય શ્રી શેષભુજંગફણામંડળાધારધદીવ્યામિહ ભુવનકોશે જંબુદ્વીપે ભરતખંડે આર્યાવર્તાતર્ગત બ્રહ્માવર્તૈકદેશે પરશુરામક્ષેત્રે દંડકારણ્યે શ્રીગોદાવર્યાઃ ઉત્તરે તીરે શ્રીમદ્ભગવતો મહાપુરુષસ્ય શ્રીવિષ્ણોરાજ્ઞયા પ્રવર્તમાનસ્ય અદ્યશ્રી બ્રહ્મણો દ્વીતિયો પરાર્ધે શ્રીશ્વેતવરાહકલ્પેવૈવસ્વતમન્વંતરે અષ્ટાવિંશતિતમે કલિયુગે પ્રથમ વિભાગે શ્રીવિષ્ણોઃ બૈદ્ધાવતારે વિક્રમશકાનુવર્તિની શાલિવાહન રાજ્યકૃતે શાકે—સ્વસ્તિશ્રીમન્નૃપ

વિક્રમાર્ક સમયાતીત્સંવત–વર્ષે અમુકાયનગતે શ્રીસૂર્યે–ઋતૌ–માસે–પક્ષે–તિથૌ–વાસરે– નક્ષત્રે–યોગે–કરણે–રાશિસ્થિતે સવિતરિ–રાશિસ્થિતે દેવગુરૌ શેષેષુ ગ્રહેષુ યથા યથા રાશિસ્થાન સ્થિતેષુ સત્સુ એવં ગ્રહગુણવિશેષણવિશિષ્ટાયાં શુભપુણ્યતિથૌ મમ આત્મનઃ શ્રુતિ સ્મૃતિ પુરાણોક્ત ફળ પ્રાપ્ત્યર્થં ધર્માર્થકામમોક્ષસિદ્ધ્યર્થં તત્સત્ શ્રીપરમેશ્વરપ્રીત્યર્થં યથાશક્તિ મિલિતોપચારદ્રવ્યૈઃ યથાજ્ઞાનેન સાંગસપરિવાર સાંબસદાશિવ પૂજનમહં કરિષ્યે (પાણી ત્રભાણામાં મૂકી દેઈ પાછું પાણી ઝાલવું) તદંગભૂતં દિગ્રક્ષણં કલશારાધનં ગણપત્યાદિ પરિવાર દેવતાપૂજનં ચ કરિષ્યે (પાણી મૂકી દેવું).

દિગ્રક્ષણમ.

(ડાબા હાથમાં ચોખા અથવા ચંદન ફુલ પાણી ઝાલી તેના પર જમણો હાથ

ઉંઘો ઢાંકવો) અપસર્પંતુ તે ભૂતા યે ભૂતા ભૂમિ સંસ્થિતાઃ ।। યે ભૂતા વિઘ્નકર્તારસ્તે નશ્યંતુ શિવાજ્ઞયા ।।૧।। અપક્રામંતુ ભૂતાનિ પિશાચાઃ સર્વતો દિશં ।। સર્વેષામવિરોધેન પૂજાકર્મસમારંભે ।।૨।। યદત્રસંસ્થિતં ભૂતં સ્થાનમાશ્રિત્ય સર્વતઃ ।। સ્થાનં ત્યક્ત્વા તુ નઃ સર્વં યત્રસ્થં તત્ર ગચ્છતુ ।।૩।। ભૂતાનિ રાક્ષસા વાપિ યત્ર તિષ્ટંતિ કેચન ।। તે સર્વે ઽપ્યગચ્છંતુ દેવપૂજાં કરોમ્યહં ।।૪।। (ચારે બાજુપર પોતાની આગળ પાછળ હાથ ફેરવી બધું વેરી નાંખવું. પછી પોતાની આગળ પાછળ ફરતી દશ વાર ચપટી વગાડી ડાબા હાથમાં જમણા હાથની પ્રથમ બે આંગળીથી ત્રણ વખત તાળી પાડવી ને ભોંયપર ડાબા પગની એડી ત્રણ વખત ઠોકવી ને જમણે કાને પાણી અડકાડી ડાબી પાની તરફ જમીનપર ચોખા મૂકી તેનાપર પૂજાનો પાણીનો કળશ મૂકી તેને અડકી રહેવું.)

કલશારાધનમ્.

(જમણા હાથથી કલશને અડકી રહેવું) ગંગે ચ યમુને ચૈવ ગોદાવરી સરસ્વતી ॥ નર્મદે સીંધુકાવેરી જળેઽસ્મિન્સંન્નિધિં કુરૂ ॥૧॥ બ્રહ્માંડોદરતીર્થાનિ કરૈઃ સ્પૃષ્ટાનિ તે રવે ॥ તેન સત્યેન મે દેવ તીર્થં દેહિ દિવાકર ॥૨॥ દિવાકરાય નમઃ (સૂર્યને નમસ્કાર કરવા. પછી સૂર્યમંડળથી તીર્થનું કળશમાં આવાહન કરી તેમાં ચંદન ફુલ નાંખી કળશને ચાર બાજુપર ચાંલ્લા કરવા ને કળશમાં ચંદન ફુલ ચોખા વગેરે મૂકી પગે લાગવું.) વરૂણાય નમઃ ॥ સર્વોપચારાર્થે નમસ્કારાન્ સમર્પયામિ ॥

ઉપકાર પ્રોક્ષણમ.

(પછી આચમનીવતી તેમાંથી પ્યાલામાં પાણી લેવું ને તેમાંથી ડાબા હાથમાં પાણી લેઇ જમણે હાથે પોતાની છાતીએ પાણી

છાંટવું, માથે છાંટવું, જમીનપર છાંટવું ને તે પાણી મૂકી દઈ બીજીવાર ડાબા હાથમાં પાણી લઈ પૂજાના સર્વ સાહિત્યને પાણી છાંટવું)–અપવિત્રઃ પવિત્રો વા સર્વાવસ્થાંગતો પિવા ॥ યઃ સ્મરેત્પુંડરીકાંક્ષં સ બાહ્યાભ્યંતરઃ શુચિઃ ॥ એ મંત્રથી સર્વને પાણી છાંટી પવિત્ર કરવું.

શંખપૂજનમ.

(શંખને નવડાવી ચંદન ફુલ ચડાવવાં). ચંદ્રાદૌ શંખદૈવત્યં કુક્ષૌ વરૂણ દેવતા ॥ પૃષ્ઠે પ્રજાપતિશ્ચૈવ અગ્રે ગંગા સરસ્વતી ॥ ॥૧॥ ત્વં પુરા સાગરોત્પન્નો વિષ્ણુના વિધૃત કરે ॥ સર્વદેવૈશ્ચ પાંચજન્ય નમોસ્તુ તે ॥ ૨ ॥ શંખાય નમઃ ॥ સકલ પૂજાર્થે ગંધાક્ષતપુષ્પાણી સમર્પયામિ ॥

ઘંટાપૂજનમ.

(ઘંટાને ચંદન ફુલ ચડાવવાં). આગ-

માર્થં તુ દેવાનાં ॥ ગમનાર્થં તુ રક્ષસામ્ ॥
કુરૂ ઘંટારવં શુદ્ધં દેવતાહ્લાદનાય ચ ॥
ઘંટાયૈ નમઃ ॥ ગંધાક્ષત પુષ્પાણી સમર્પ-
યામિ ॥ પછી ઘંટાને પગે લાગવું ॥ હિન-
સ્તી દૈત્યતેજાંસિ સ્વનેનાપૂર્ય યા જગત્ ॥
સા ઘંટા પાતુ નો દેવી પાપેભ્યો નઃ સુ-
તાનિવ ॥૧॥ ઘંટાદેવ્યૈ નમઃ નમસ્કારમ્ ॥
તતો પરિવાર દેવતા પૂજનમ્ ॥

ગણપતિસ્મરણમ.

એકદંતં શૂર્પકર્ણં ગજવક્ત્રં ચતુર્ભુજં ॥
પાશાંકુશધરં દેવં ધ્યાયેત્ સિદ્ધિવિનાયકં ॥૧॥
સિદ્ધિબુદ્ધિ સહિત મહા ગણપતયે નમઃ ॥
ધ્યાનં સમર્પયામિ ॥ (ગણપતિને ચંદન
પુષ્પ ચડાવવાં પછી) ગણપતયે નમઃ પાદ્યં
સમપર્યામિ ॥ ગ. અર્ધ્યં. ॥ ગ. આચમ-
નીય ॥ ગ. પંચામૃતં સ. ॥ ગણપતયે નમઃ
શુદ્ધોદક સ્નાનં. ગ. ॥ વસ્ત્ર. ॥ ગ. યજ્ઞો-

પવિત. ॥ ગ. ચંદનં. ગ. અક્ષતાન્સ. ॥ ગ. પુષ્પાણી ચ દુર્વાંકુરાન્ સ. ॥ ગ. અબીલં ગુલાલં. સીંદુરં સ. ગ. ધૂપં. ॥ ગ. દીપં. ॥ ગ. નૈવેદ્યં. ॥ નૈવેદ્યાન્તે આચમનીયં. ॥ પૂર્વાપોશાનં મધ્યે પાનીયં ઉત્તરાપોશાનં હસ્તપ્રક્ષાલનં મુખપ્રક્ષાલનં કરોદ્વર્તનં. ગ. મુખવાસતાંબૂલફલદક્ષિણાં સ. ॥ ગ. આરાર્તિક્યં. ॥ ગ. પ્રદક્ષિણાં. ॥ ગ. ગ. મંત્રપુષ્પાંજલીં. ॥ લંબોદર નમસ્તુભ્યં સતતં મોદકપ્રિય ॥ નિર્વિઘ્નં કુરૂ મે દેવ સર્વકાર્યેષુ સિદ્ધિદ. ॥ ગ. નમસ્કારઃ ॥ અનયા પૂજયા શ્રી ગણેશઃ પ્રીયતાં ન મમ ॥ એ રીતે પાણી મૂકવું. પછી એ રીતે નંદીકેશ્વર તથા હનુમાનની પૂજા કરી, કાચબાનું પૂજન કરી દ્વારપાલ ગણપતિને ચંદન પુષ્પ ચડાવવાં ને મંદિરમાં જઇને પાર્વતીની પૂજા કરવી. પ્રથમ હાથમાં ચંદન પુષ્પ લઈ ધ્યાન

કરવું. જયંતિ મંગલા કૃષ્ણા ભદ્રકાલી કપાલિની ॥ દુર્ગા ક્ષમા શિવા ધાત્રી સ્વાહા સ્વધા નમોસ્તુ તે ॥ ૧ ॥ શ્રી પાર્વત્યૈ નમઃ ધ્યાનં સ. ॥ શ્રી પાર્વત્યૈ નમઃ પાદ્યં–અર્ઘ્યં –આચમનીયં–પંચામૃત સ્નાનં–વસ્ત્રં–ગંધં –પુષ્પં–શ્વેતચૂર્ણં–રક્તચૂર્ણં–સીંદુરચૂર્ણં-હરિદ્રાં –ધુપં–દીપં-નૈવેદ્યં–મુખવાસ તાંબૂલં–ફલં-દક્ષીણાં. સ૦ ॥ દુર્ગાકાત્યાયની ચંડી મહીષાસુરમર્દીની ॥ દીપમાલાં પ્રયચ્છામિ સુપ્રીતા વરદા ભવ ॥ ૧ ॥ શ્રીપાર્વ૦ આરાર્તિકં ॥ પ્રદક્ષિણાં ॥ (હાથમાં પુષ્પ લઈ) વિદ્યુદ્દમસમપ્રભાં મૃગપતિસ્કંધસ્થિતાં ભીષણાં કન્યાભિઃ કરવાલખેટવિલસદ્ધસ્તાભિરાસેવિતાં॥ હસ્તૈશ્ચક્રધરાલિખેટ વિશિખાં ચાપં ગુણં તર્જની બિભ્રાણામનલાત્મિકાં શશિધરાં દુર્ગાં ત્રિનેત્રાં ભજે ॥ શ્રી પા૦ ધ્યાનં મંત્રપુષ્પાં જલીં સ૦ ॥ નમસ્કારઃ ॥ નમો દેવ્યૈ મહા

દેવ્યૈ શિવાયૈ સતતં નમઃ ॥ નમઃ પ્રકૃત્યૈ ભદ્રાયૈ નિયતાઃ પ્રણતાઃસ્મ તાં ॥૧॥ શ્રી.પા. નમસ્કારમ્ ॥ પછી મહાદેવ પાસે બેસી શિવ પૂજન કરવું ॥ પ્રથમ હાથમાં પાણી લઇ) તતો સાંબસદાશિવ પૂજનં ચ કરિષ્યે ॥ પાણી મૂકી દેઇ જળાધારીને ધોઇ નાંખી ॥ શિવશક્ત્યૈ નમઃ ચંદનપુષ્પે સ૦ ॥ ચડાવી દેવાં. પછી હાથમાં ચંદન ફુલ લઇ ધ્યાન કરવું ॥ ધ્યાયેન્નિત્યં મહેશં રજતગિરિનિભં ચારૂચન્દ્રાવતંસં રત્નાકલ્પોજ્વલાંગં પરશુમૃગવરાભીતિહસ્તં પ્રસન્નં ॥ પદ્માસિનં સમં તાત્સ્તુતમમરગણૈર્વ્યાઘ્રકૃત્તિં વસાનં વિશ્વાદ્યં વિશ્વવંદ્યં નિખિલભયહરં પંચવક્ત્રં ત્રિનેત્રં ॥૧॥ શ્રી સાંબસદાશિવાય નમઃ ॥ ધ્યાનં સ૦ ॥ પછી શિવની બેઠક પર ચંદન પુષ્પ ચડાવવાં. ૐ નમો ભગવતે સકલગુણાત્મને શક્તિયુક્તાય અનંતાય યોગ પીઠાત્મને નમઃ

॥ સર્વોપચારાર્થે ગંધં પુષ્પં સ૦ ॥ પછી ડાબા હાથમાં ભસ્મ લઇ ॥ નમઃ શિવાય નમઃ ॥ પાણી રેડી ॥ નાગહારં સુવર્ણાભં દશાંગં સર્વવલ્લભં ॥ .જટાયાં જાન્હવીરત્નં શરીરે ભસ્મલેપનં ॥૧॥ એ મંત્રથી કપાલે –છાતીએ–ગળે–હાથે–કમ્મરે–મસ્તકે ભસ્મ કરવી–પછી રૂદ્રાક્ષ માળા ધોઇને નમઃશિવાય કહી કંઠમાં પહેરવી.

ષડંગન્યાસાઃ

પછી હાથમાં પાણી લઇ ॥ અસ્ય શ્રી ષડક્ષર મંત્રસ્ય વામદેવ ઋષિ ઉષ્ણિક છંદઃ શ્રી મહારૂદ્રો દેવતા શ્રી સાંબસદાશિવ પ્રીત્યર્થે ન્યાસે વિનિયોગઃ ॥ ૐ અંગુષ્ટાભ્યાં નમઃ ॥ બે અંગુઠાના મૂળમાં તેની જોડેની આંગળી ઉપર સુધી ફેરવવવી. પછી અંગુઠા તેની બાજુની આંગળીના મૂળથી ઉપર સુધી. ૐ ન તીર્જનીભ્યાં નમઃ ॥ ફેરવવી પછી તેની

બાજુની આંગળીમાં ૐમં મધ્યમાભ્યાં નમઃ।।
પછી તેની જોડે બાજુની આંગળીમાં ૐશિ
અનામિકાભ્યાં નમઃ ।। ૐ વાં કાનિષ્ઠીકા-
ભ્યાંનમઃ ।। ૐયં કરતલકરપૃષ્ઠાભ્યાં નમઃ ।।
એ પ્રમાણે હૃદયાય નમઃ ।। છાતીએ. શિ-
રસે સ્વાહા માથે, શિખાયૈ વષટ્ ચોટલીએ-
કવચાયહું-બેઉ હાથે-નેત્રત્રયાય વૌષટ્-બેઉ
આંખે-અસ્ત્રાયફટ્-પોત્તાની આગળ પાછળ
હાથ અડાડવા.

અવાહનમ્.

આગચ્છ ભગવન્દેવ સ્થાને ચાત્ર સ્થિરો
ભવ ।। યાવત્પૂજાંકરિષ્યામી તાવત્ત્વં સંન્નિધૌ
ભવ ।। શ્રી સાંબસદાશિવાય નમઃ ।। આવા-
હયામિ ।।

આસનમ્.

ચંદન પુષ્પ ચડાવવું. રમ્યં સુશોભનં

દિવ્યં સર્વસૌખ્યકરં શુભં ॥ આસનં ચ મયા દત્તં ગૃહાણ પરમેશ્વર ॥ ૨ ॥ શ્રીસાંબસદાશિવાય નમઃ ॥ આસનાર્થે પુષ્પં સ૦ ॥

પાદ્યમ્.

પાણી ચડાવવું. ઉષ્ણોદકં નિર્મલં ચ સર્વસૌગન્ધ્યસંયુતં ॥ પાદપ્રક્ષાલનાર્થાય દત્તં તે પ્રતિગૃહ્યતાં ॥ ૩ ॥ શ્રી૦ પાદ્યં૦ ॥

અર્ઘ્યમ્.

આચમનીમાં પાણી ચંદન પુષ્પ લઈ ચડાવવું. અર્ઘ્યં ગૃહાણ દેવેશ ગન્ધપુષ્પાક્ષતૈઃ સહ ॥ કરૂણાકર મે દેવ ગૃહાણાર્ઘ્યં નમોઽસ્તુ તે ॥ ૪ ॥ શ્રી૦ અર્ઘ્યં૦ ॥

આચમનીયમ્.

પાણી ચડાવવું. સર્વતીર્થસમાયુક્તં સુગન્ધિ નિર્મલં જલં ॥ આચમ્યતાં મયાદત્તં ગૃહીત્વા પરમેશ્વર ॥૫॥ શ્રી૦ આચમનીયં ॥

સ્નાનમ.

ગંગા સરસ્વતી રેવા પયોષ્ણિી નર્મદા જલૈઃ ॥ સ્નાપિતોऽસિ મયા દેવ તથા શાન્તિ કુરુષ્વ મે ॥ ૬ ॥ શ્રી૦ સ્નાનં૦ ॥

પંચામૃત સ્નાનમ.

દૂધ, દહિં, ઘી, મધ, ખાંડ ચડાવવાં. પયોદધિ ધૃતંગવ્યં મધુ ચ શર્કરાયુતં ॥ પંચામૃતં મયાનીતં સ્નાનાર્થં પ્રતિગૃહ્યતાં ॥ ૭ ॥ પંચામૃતં૦ ॥ જો છૂટું ચડાવવું હોય તો.

પયઃસ્નાનમ.

કામધેનુ સમુદ્ભૂતં સર્વેષાં જીવનંપરં ॥ પવનં યજ્ઞહેતુશ્ચપયઃ સ્નાનાર્થમર્પિતં ॥ શ્રી૦ પયસ્નાનં૦ ॥ પયસ્નાનાંતે શુદ્ધોદક સ્નાનં ચ આચમનીયં૦ ॥

દધીસ્નાનમ્.

પયસસ્તુ સમુદ્દભૂતં મધુરામ્લં શશિપ્રભં ।।
દધ્યાનીતં મયા દેવ સ્નાનાર્થં પ્રતિગૃહ્યતાં ।।
શ્રી૦ દધિસ્નાનં૦ ।। દધિસ્નાનાંતે શુ૦ ।।

ઘૃતસ્નાનમ્.

નવનીતસમુત્પન્નં સર્વસંતોષકારકં ।।
ઘૃતં તુભ્યં પ્રદાસ્યામિ સ્નાનાર્થં પતિગૃહ્ય-
તાં ।। શ્રી૦ ઘૃતસ્નાનં૦ ।। ઘૃતસ્નાનાંતે૦ ।।

મધુસ્નાનમ્.

તરૂપુષ્પસમુદ્દભૂતં સુસ્વાદુ મધુરં મધુ ।।
તેજઃ પુષ્ટિકરં દિવ્યં સ્નાનાર્થં પ્રતિગૃહ્યતાં ।।
શ્રી૦ મધુ૦ ।। મધુસ્નાનાન્તે શુ૦

શર્કરાસ્નાનમ્.

ઇક્ષુસારસમુદ્દભૂતા શર્કરા પુષ્ટિકારકા ।।
મલાપહારિકા દિવ્યા સ્નાનાર્થં પ્રતિગૃહ્યતાં ।।
શ્રી૦ શર્કરા૦ ।। શર્કરાન્તે શુ૦ ।।

કરોદ્વર્તસ્નાનમ્.

નાનાસુગન્ધિ દ્રવ્યં ચ ચંદનં રજની-યુતં ॥ ઉદ્વર્તનં મયા દત્તં સ્નાનાર્થં પ્રતિગૃહ્યતાં ॥ શ્રી૦ ઉદ્વર્તનસ્નાનં ॥ પછી નવડાવી ચંદન ફળ બીલ ચડાવી પગે લાગવું. શ્રી૦ શુદ્ધોદક સ્નાનં ચ ગંધં પુષ્પં સ૦ સર્વોપચારાર્થે નમસ્કારં સ૦ ॥ પછી દેવતા ઉપરથી ફૂળ બેઉ આંખે અડકાડી ડાબી બાજુપર મૂકવું. પછી અભિષેક કરવો. પછી દેવને શુદ્ધ જળથી સ્નાન કરાવવું ॥

વસ્ત્રમ્.

સર્વભૂષાધિકે સૌમ્યે લોકલજ્જાનિવારણે ॥ મયોપપાદિતે તુભ્યં વાસાંસી પ્રતિગૃહ્યતાં ॥ શ્રીસાં૦ વસ્ત્રં૦ ॥

યજ્ઞોપવીતમ્.

નવભિસ્તંતુભિર્યુક્તં ત્રિગુણં દેવતામ-

યં ।। ઉપવીતં મયાદત્તં ગ્રહાણુ પરમેશ્વર ।। શ્રી૦ ઉપવીત્તં૦ ।। યજ્ઞોપવીતાંતે આચનીયં૦ ।। પાણી મૂકવું ।।

ચંદનમ્.

શ્રીખંડં ચંદનં દિવ્યં ગંધાઢ્યં સુમનોહરં ।। વિલેપનં સુરશ્રેષ્ઠ ચંદનં પ્રતિગૃહ્યતાં ।। શ્રી૦ ચંદનં ।।

અક્ષતાન્.

અક્ષતાશ્ચ સુરશ્રેષ્ઠ કુંકુમાક્તાઃ સુશોભિતાઃ ।। મયાનિવેદિતા ભક્ત્યા ગૃહાણ પરમેશ્વરઃ ।। શ્રી૦ અક્ષતાન્સ. ।।

પુષ્પાણિ.

માલ્યાદીનિ સુગન્ધિની માલત્યાદીની વૈ પ્રભો ।। મયાનીતાની પુષ્પાણિ પૂજાર્થં પ્રતિગૃહ્યતાં ।। શ્રી૦ પુષ્પાણિ.

બિલ્વપત્રાણિ.

ત્રિદલં ત્રિગુણાકારં ત્રિનેત્રં ચ ત્રયાયુધં ॥ ત્રિજન્મ પાપ સંહારં એક બિલ્વં શિવાર્પણં ॥ શ્રી૦ બિલ્વપત્રાણી સ૦ ॥ પછી યથાશક્તિ બીલ–ફુલ મૂળમંત્રથી ચડાવવાં.

અબીલગુલાલમ્.

અબીલગુલાલ-અબીલં ચ ગુલાલં ચ ચૂવાચંદનમેવ ચ ॥ નાનાવિધપ્રકારેણ પ્રીયત પરમેશ્વર ॥ શ્રી૦ અબીલગુલાલં ॥

ધૂપમ્

વનસ્પતિરસોદ્દ્ભૂતો ગંધાઢ્યો ગંધ ઉત્તમઃ ॥ આઘ્રેયઃ સર્વદેવાનાં ધૂપોઽયં પ્રતિ ગૃહ્યતાં ॥ શ્રી૦ ધૂપં ॥

દીપમ્

આજ્યં ચ વર્તિસંયુક્તં વહ્નિના યો•

જિતં મયા ।। દીપં ગૃહાણ દેવેશ ત્રૈલોક્ય-
તિમિરાપહ ।। શ્રી० દીપં ।।

નૈવેદ્યમ્

શર્કરા ખંડખાદ્યાનિ દધિક્ષીરઘૃતાનિ ચ ।।
આહારં ભક્ષ્યભોજ્યં ચ નૈવેદ્યં પ્રતિગૃહ્યતાં ।।
પછી પંચાક્ષર મંત્ર ભણી તેનાપર પાણી
છાંટવું ને ડાબો હાથ આંખ આગળ રાખી
પંચપ્રાણાહુતિ આપવી. પ્રાણાય નમઃ ।।
અપાનાય નમઃ ।। વ્યાનાય નમઃ ।। ઉદાનાય
નમઃ ।। સમાનાય નમઃ મધ્યે પાનીયં ।।
પાણી મૂકવું–પૂર્વાપોશાનં ।। ઉત્તરાપોશાનં
।। હસ્તપ્રક્ષાલનં ।। મુખપ્રક્ષાલનં ।।

તાંબૂલમ્

પૂગીફલં મહદ્દિવ્યં નાગવલ્લીદલૈર્યુતં ।।
એલાદિચૂર્ણસંયુક્તં તાંબૂલં પ્રતિગૃહ્યતાં ।।
શ્રી० મૂખવાસતાંબૂલં ।।

ફ્લાણી.

ફલાનીમાનિ દિવ્યાનિ મયા ભક્ત્યાર્પિ-તાનિ ચ ॥ તેન મે સુફ્લાવાપ્તિર્ભવેજ્જન્મનિ જન્મનિ શ્રી૦ ફ્લં.

દક્ષિણા.

હિરણ્યગર્ભગર્ભસ્થં હેમબીજં વિભાવસોઃ ॥ અનન્તપુણ્યફલદમતઃ શાંતિ પ્રયચ્છ મે ॥ શ્રી૦ દક્ષિણાં૦

આરાર્તિ.

કર્પૂરગૌરં કરૂણાવતારં સંસારસારં ભુજગેંદ્રહારં ॥ સદા વસંતં હૃદયારવિન્દે ભવં ભવાનિસહિતં નમામિ ॥ શ્રી૦ આરાર્તિક્યં ॥ આરતિની આગળ પાછળ પાણી ફેરવવું ॥ ફુલથી દેવને વંદના આપવી. પોતે આ-સકા લેઇ હાથ ધોઇ નાંખવા. પછી કાળા તલ ચડાવવા. અકિંચિત્સાયતે રોગાઃ યે

રોગાઃ નિરૂપાયણાઃ ॥ તેષાં નિર્મૂળનાશાય તિલમિશાનમર્પયેત્ ॥ શ્રી૦ કૃષ્ણુતિલાર્પણં પછી અડધી પ્રદક્ષિણા ફેરવવી. યાનિ કાનિ ચ પાપાનિ જન્માન્તરકૃતાનિ ચ ॥ તાનિ સર્વાણિ નશ્યંતિ પ્રદક્ષિણાં પદે પદે ॥ શ્રી૦ અર્ધ પ્રદક્ષિણાં ॥

મંત્રપુષ્પાંજલિ.

હાથમાં ફુલબીલ લેવાં. દક્ષોત્સંગનિષણ્ણુ કુંજરમુખં પ્રેમણા કરેણુ સ્પૃશન્ વામોરૂસ્થિત-વલ્લભાંકવિલસત્સ્કંદં કરેણામૃશન્ ॥ ઇષ્ટા-ભીતિમનોહરં કરયુગં બિભ્રત્ પ્રસન્નાનનો ભૂયાન્નઃ શરદિન્દુસુન્દરતનુઃ શ્રેયસ્કરઃ શંકરઃ ॥ શ્રી૦ મંત્રપુષ્પાંજલિ ॥

નસ્મકારમ્.

નમઃ સર્વહિતાર્થાય જગદાધારહેતવે ॥
સાષ્ટાંગોયં પ્રણામસ્તે પ્રયત્નેન મયા કૃતઃ ॥

ૐ૦ સાષ્ટાંગ નમસ્કાર ॥ પછી પંચાક્ષર મંત્રનો (૧૩૮--૧૦૮) પોતાથી બને તેટલો જપ કરવો. અને, યથાશક્તિ જપકૃતેન શ્રી-સાંબસદાશિવઃ પ્રીયતાં ન મમ॥(પાણી મૂકવું.)

પ્રાર્થના.

પછી યથાશકિત માનસિક સ્તોત્ર વિગેરેથી સ્તુતિ કરવી, પછી હાથ જોડવા ॥ ત્વમેવ માતા ચ પિતા ત્વમેવ ત્વમેવ બંધુશ્ચ સખા ત્વમેવ ॥ ત્વમેવ વિદ્યા દ્રવિણં ત્વમેવ ત્વમેવ શરણં મમ દેવ દેવ ॥ ૨ ॥ આવાહનં ન જાનામિ ન જાનામિ તવાર્ચનં ॥ પૂજાં ચૈવ ન જાનામિ ક્ષમસ્વ પરમેશ્વર ॥ અપરાધસ-હસ્રાણિ ક્રિયંતેઽહર્નિશં મયા ॥ દાસોય-મિતિ માં મત્વા ક્ષમસ્વ પરમેશ્વર ॥ સાપ-રાધોઽસ્મિ શરણં પ્રાપ્તસ્ત્વાં જગદીશ્વર ॥ ઈદાનીમનુકમ્પ્યોહં યથેચ્છસિ તથા કુરૂ ॥ અજ્ઞાનાદ્વિસ્મૃતેર્ભ્રાન્ત્યા અન્ન્યુનમધિકં કૃતં ॥

તત્સર્વં ક્ષમ્યતાં દેવ પ્રસીદ પરમેશ્વર ।। શ્રી૦ ક્ષમાપનં સ૦ ।।

અર્પણમ્.

હાથમાં પાણી લઈ અને યથાશક્તિ સપરિવારસાંબસદાશિવપૂજનેન શ્રીસાંબસદાશિવ પ્રીયતાં ન મમ ।।

अभिलाषाष्टकं शिवस्तोत्रम्

विश्वानर उवाच ॥ एकं ब्रह्मैवाद्वितीयं समस्तं सत्यं सत्यं नेह नानास्ति किञ्चित् ॥ एको रुद्रो न द्वितीयोऽवतस्थे तस्मादेकं त्वां प्रपद्ये महेशम् ॥१॥ एकः कर्ता त्वं हि विश्वस्य शंभो नानारूपेष्वेकरूपोऽस्यरूपः ॥ यद्वत्प्रत्यर्क एकोप्यनेकस्तस्मादेकं त्वां प्रपद्ये महेशम् ॥२॥ रज्जौ सर्पः शुक्तिकायां च रौप्यं नैरः पूरस्तन्मृगाख्ये मरीचौ ॥ यद्वत्तद्वद्विष्वगेष प्रपञ्चो यस्मिन् ज्ञाते तं प्रपद्ये महेशम् ॥३॥ तोये शैत्यं दाहकत्वं च वन्हौ तापो भा-

नौ शीतभानौ प्रसादः ॥ पुष्पे गन्धो
दुग्धमध्ये च सर्पिर्यत्तच्छंभो त्वं ततस्त्वां
प्रपद्ये ॥ ४ ॥ शब्दं गृह्णास्यश्रवास्त्वं हि
जिघ्रेरघ्राणस्त्वं व्यङ्घ्रिराजासि दूरात् ॥
व्यक्षः पश्येस्त्वं रसज्ञोप्यजिह्वः कस्त्वां
सम्यग्वेत्त्यतस्त्वां प्रपद्ये ॥५॥ नो वेद-
स्त्वामीश साक्षाद्धि वेदो नो वा विष्णु-
र्नो विधाताखिलस्य ॥ नो योगीन्द्रा ने-
न्द्रमुख्याश्च देवा भक्तो वेदत्वामतस्त्वां
प्रपद्ये ॥६॥ नो ते गोत्रं नापि जन्मापि
नाख्या नो वा रूपं नैव शीलं न देशः॥
इत्थंभूतोऽपीश्वरस्त्वं त्रिलोक्याः सर्वान्का-
मान्पूरयेस्तद्भजेत्वाम् ॥७॥ त्वत्तः सर्वं
त्वं हि सर्वं स्मरारे त्वं गौरीशस्त्वं च

नग्नोऽतिशान्तः ॥ त्वं वै वृद्धस्त्वं युवा त्वं
च भालस्तत्किंयत्त्वं नास्त्यतस्त्वां नतो-
ऽस्मि ॥ ८ ॥ स्तुत्वेति भूमौ निपपात
विप्रः स दण्डवद्यावदतीव हृष्टः ॥ तावत्स
बालोऽखिलवृद्धवृद्धः प्रोवाच भूदेव वरं
वृणीहि ॥ ९ ॥ तत उत्थाय हृष्टात्मा मु-
निर्विश्वानरः कृती ॥ प्रत्यब्रवीत्किमज्ञातं
सर्वज्ञस्य तव प्रभो ॥ १० ॥ सर्वान्तरा-
त्मा भगवान् शर्वः सर्वप्रदो भवान् ॥
याञ्चां प्रति नियुंक्ते मां किमीशो दैन्यका-
रिणीम् ॥ ११ ॥ इति श्रुत्वा वचस्तस्य
देवो विश्वानरस्य ह ॥ शुचेः शुचिव्रत-
स्याथ शुचि स्मित्वाब्रवीच्छिशुः ॥१२॥
बाल उवाच ॥ त्वया शुचे शुचिष्मत्यां

योऽभिलाषः कृतो हृदि ॥ अचिरेणैव कालेन संभविष्यत्यसंशयः ॥ १३ ॥ तव पुत्रत्वमेष्यामि शुचिष्मत्यां महामते ॥ ख्यातो गृहपतिर्नाम्ना शुचिः सर्वामरप्रियः ॥ १४ ॥ अभिलाषाष्टकं पुण्यं स्तोत्रमेतत्त्वयेरितम् ॥ अब्दं त्रिकालपठनात्कामदं शिवसन्निधौ ॥

इति श्रीस्कंदपुराणे काशीखण्डे विश्वेश्वरस्तोत्रम् ।

अस्य स्तोत्रस्य (पार्थिवलिङ्गार्चनं कृत्वा तत्सनिधौ संवत्सरं) जपेन पुत्रप्राप्तिः फलमपि ग्रन्थान्तरे उक्तम् ।

समाप्तोऽयङ्ग्रन्थः ।

अथ संकल्पे मासानुच्चारः

१ चैत्रमासे । २ वैशाखमासे । ३ ज्येष्ठमासे । ४ अषाढमासे । ५ श्रावणमासे । ६ भाद्रपदमासे । ७ अश्विनमासे । ८ कार्तिकमासे । ९ मार्गशीर्षमासे । १० पौषमासे । ११ माघमासे । १२ फाल्गुनमासे । अमुके अधिकमासे ।

१ शुक्लपक्षे २ कृष्णपक्षे

१ प्रतिपत्तिथौ । २ द्वितीयायां । ३ तृतीयायां । ४ चतुर्थ्यां । ५ पञ्च-

म्यां। ६ षष्ठ्यां। ७ सप्तम्यां। ८ अ-
ष्टम्यां। ९ नवम्यां। १० दशम्यां।
११ एकादश्यां। १२ द्वादश्यां। १३
त्रयोदश्यां। १४ चतुर्दश्यां। १५ पूर्णि-
मायां ३० अमावाश्यायां।

१ भानुवासरे। २ चन्द्रवासरे। ३
भौमवासरे। ४ सौम्यवासरे। ५ गुरु-
वासरे। ७ मन्दवासरे

इति संकल्पे मासाद्युच्चारः

अथ शिवाथर्वशीर्षः ॥

(शिरउपनिषत्) ॐ देवा ह वै स्वर्गलोकमायंस्ते रुद्रमपृच्छन् को भवानिति । सो ब्रवीदहमेकः अयममासो-द्वर्तामि च भविष्यामि च नान्यः कश्चिन्म-त्तोऽव्यतिरिक्त इति ॥ सोऽन्तरादन्तरं प्राविशद्दिशश्चान्तरं प्राविशत्सोऽहं नित्या-नित्योऽव्यक्ताव्यक्तोब्रह्माब्रह्माहं प्राञ्चःप्र-त्यञ्चोऽहं दक्षिणाञ्चउदञ्चोऽहं मधश्चोर्ध्व-श्चाहं दिशश्चप्रतिदिशश्चाहं पुमानपुमानं-स्त्रियश्चाहं सावित्र्यहं त्रिष्टुबूजगत्यनुष्टु-प्चाहं छन्दोऽहं सत्योऽहं गार्हपत्योदक्षि-णाग्निराहवनीयोऽहं गौरहं गौर्यहमृगहं

यजुरहं सामाहमथर्वाङ्गिरसोऽहं ज्येष्ठोऽहं श्रेष्ठोऽहं वरिष्ठोऽहं आपोहं तेजोऽहं गुह्योहमरण्योऽहमक्षरमहं क्षरमहं पुष्करमहं पवित्रमहमुगश्चबलिश्चपुरस्ताज्योतिरित्यहमेव सर्वेभ्यो मामेव स सर्वः समायो मां वेद सदेवान्वेद सर्वांश्चवेदान् साङ्गानपि ब्रह्मब्राह्मणैश्च गांसोभिर्ब्राह्मणान् ब्राह्मणेन हविर्हविषा आयुरायुषा सत्यं सत्येन धर्मेण धर्मं तर्पयामि स्वेन तेजसा ॥ ततो हवै ते देना रुद्रमपृच्छन् ते देवा रुद्रमपध्यायन् ते देवा ऊर्ध्वबाहवो रुद्रं उतुवन्ति ॥ १ ॥ ॐ यो वै रुद्रः सभगवान् यश्च ब्रह्मा तस्मै वै नमोनमः ॥ १ ॥ ॐ यो वै० विष्णुस्त० ॥ २ ॥ ॐ यो० स्क-

न्द्र० ॥ ३ ॥ ॐ यो श्चेन्द्रस्त० ॥ ४ ॥
ॐ यो० श्चाग्निस्त० ॥ ५ ॥ ॐ यो०
वायुस्त० ॥ ६ ॥ ॐ यो० सूर्यस्त०
॥ ७ ॥ ॐ यो० सोम० ॥ ८ ॥ ॐ
यो० येऽष्टौगृहास्त० ॥ ९ ॥ ॐ यो०
ये चाष्टौ प्रतिगृहास्त० ॥ १० ॥ ॐ
यो० यच्चभूस्त० ॥ ११ ॥ ॐ यो०
यच्च भुवस्त० ॥ १२ ॥ ॐ यो० यच्च
स्वस्त० ॥ १३ ॥ ॐ यो वै० यच्च म-
हस्त० ॥ १४ ॥ ॐ यो० यो० या च
पृथिवी० ॥१५॥ ॐ यो० यच्चन्तरिक्षं०
॥ १६ ॥ ॐ यो० यो च द्यौ० ॥१७॥
ॐ यो० याश्चाप० ॥ १८ ॥ ॐ यो०
यच्च तेजस्त० ॥ १९ ॥ ॐ यो० यच्च

कालं० ॥ २० ॥ ॐ यो० य मस्त०
॥ २१ ॥ ॐ यो० मृत्युस्तु० ॥ २२ ॥
ॐ यो० यश्चामृतं० ॥ २३ ॥ ॐ यो०
यच्चाकाशं० ॥ २४ ॥ ॐ यो० यच्च
विश्वं० ॥ २५ ॥ ॐ यो० स्थूलं० ॥
॥ २६ ॥ ॐ यो० यच्च सूक्ष्मं० ॥२७॥
ॐ यो० यच्च शुक्लं० ॥ २८ ॥ ॐ यो०
यच्च कृष्णं० ॥ २९ ॥ ॐ यो० यच्च
कृत्स्नं० ॥ ३० ॥ यो० यच्च सत्यं०
॥ ३१ ॥ ॐ यो वै० यच्च सत्यं ॥३२॥
भूस्ते आदिर्मध्यंभुवस्ते स्वस्ते शीर्षं वि-
श्वरूपोऽसि ब्रह्मैकस्त्वं द्विधात्रिधावृद्धि-
स्त्वं पुष्टिस्त्वं तुष्टिस्त्वं हुतमहुतं दत्तमदत्त
सर्वमसर्वं विश्वमविश्वं कृतमकृतं परमपरं

परायणञ्च त्वम् ॥ अपामसोममृताअमूमा-
गन्मज्योतिरविदामे देवान् ॥ किं नूनम-
स्मान् कृणवदराति किमु धूर्तिरमृतं
मर्त्यस्य सूर्यपुरस्तात्सूक्ष्मः पुरुष ॥ सर्वं
जगद्धितं वा एतदक्षरं प्राजापत्यं सौम्यं
सूक्ष्मं पुरुषं ग्राह्यमग्राह्येण भावंभावेन
सौम्यं सौम्येन सूक्ष्मं सूक्ष्मेण वायव्यं
वायव्येन ग्रसति तस्मै महाग्रासाय वै
नमो नमः ॥ हृदिस्थाः देवताः सर्वाहृ-
दिप्राणाः प्रतिष्ठिताः ॥ हृदित्वमसि यो
नित्यं तिस्रो मात्राः परस्तु सः ॥ तस्यो-
त्तरतः शिरो दक्षिणतः पादौ यः उत्तरतः
स ओंकारः यः ओंकारः स प्रणवः यः
प्रणवः स सर्वव्यापी यः सर्वव्यापी सोऽ-

नन्तः योनन्तस्तत्तारं यतारं तच्छुक्लं य-
च्छुक्लं तत्सूक्ष्मं यत्सूक्ष्मं तद्वैद्युतं तत्परं
ब्रह्म यत्परब्रह्म स एकः यः एकः स
रुद्रः स ईशानः य ईसानः स भगवान्
महेश्वरः ॥ ३ ॥ अथ ठस्मादुच्यते ओं-
कारः यस्मादुच्चार्नमाण एव प्राणानूर्ध्व-
मुत्क्रामगति तस्मादुच्यते ओंकारः। अथ
कस्मादुच्यते प्रणवः यस्मादुच्चार्यमाण
एव ऋग्यजुः सामाथर्वाङ्गिरसं ब्रह्म ब्रा-
ह्मणेभ्यः प्रणामयति नामयति च तस्मा-
दुच्यते प्रणवः॥ अथ कस्मादुच्यते सर्व-
व्यापी यस्मादुच्चार्यमाण एव यथा स्तेहेन
पललपिण्डमिव शान्तरूपमोतमोतमनुप्राप्तो
व्यतिषिलश्च तस्मादुच्यते सर्वव्यापी ॥

अथ कस्मादुच्यऽनन्तः यस्मादुच्चार्यमाण एव तिर्यगूर्ध्वमधस्ताच्चास्यान्तो नोप-लभ्यते तस्मादुच्यतेऽनन्तः अथ कस्मादुच्यते तारं यस्मादुच्चार्यमाणएव गर्भजन्मव्याधिजरामरण संसारमहाभया-त्तारयति त्रायते च तस्मादुच्यते तारं । अथ कस्मादुच्यते शुक्लं यस्मादुच्चार्यमाण एव क्लन्दते क्लामयति च तस्मादुच्यते शुक्लं । अथ कस्मादुच्यते सूक्ष्मं यस्मादु-च्चार्यमाण एव सूक्ष्मो भूत्वा शरीराण्यधि-तिष्ठति सर्वाणि चाङ्गान्यभिमृश्यति तस्मा दुच्यते सूक्ष्मं ॥ अथ कस्मादुच्यते वैद्युतं यस्मादुच्चार्यमाण एव व्यक्तेमहति तमसि द्योतयतितस्मादुच्यते वैद्युतं। अथ कस्मा

दुच्यते परं ब्रह्म यस्मात् परमपरं परायण
श्च बृहद्बृहत्या बृंहयति तस्मादुच्यते पर-
ब्रह्म । अथ कस्मादुच्यते एकः यः सर्वा
न्प्राणान्सम्भक्ष्य सम्भक्षणेनाजः संसृजति
विसृजति तीर्थमेके व्रजन्ति तीर्थमेके द-
क्षिणाः प्रत्यञ्च उदञ्चः प्राञ्चोऽभिव्रजन्त्येके
तेषां सर्वेषामिह सङ्गतिः साकं स एकोऽ
भूदन्तश्चरति प्रजानां तस्मादुच्यते एकः।
अथ कस्मादुच्यते रुद्रः यस्मादृषिभिर्ना-
न्यैर्भक्तैर्द्रुतमस्य रूपमुपलभ्यते तस्मादु-
च्यते रुद्रः । अथ कस्मादुच्यते ईशानः
यः सर्वान्देवानीशते ईशानिभिर्जननीभिश्च
शक्तिभिः अभित्वाशूरणोनुमोदुग्धाः इव
धेनवः ईशानमस्य जगतः स्वर्दृशमीशान-

मिन्द्रतस्थुष इति तस्मादुच्यते ईशानः ।
अथ कस्मादुच्यते भगवान्महेश्वरः यस्मा-
द्भान् ज्ञानेन भजत्यनुगृह्णाति च वाचं
संसृजति विसृजति च सर्वान्भावान्परि-
त्यज्यात्मज्ञानेन योगैश्वर्येण मरतिमहियते
तस्मादुच्यते भगवान्महेश्वरः तदेतद्रुद्रच-
रितं ॥४॥ एषो हि देवः प्रदिशोऽनुसर्वः
पूर्वोहजातः स उगर्भे अन्तः स एव जातः
स जनिष्यमाणः प्रत्यङ्जनास्तिष्ठति सर्व-
तोमुखः एको रुद्रो न द्वितीयाय तस्मै य
इमाल्लोकानीशत ईशानिभिः प्रत्यङ्जना-
स्तिष्ठति चान्तकाले संसृज्य विश्वाभुव-
नानि गोप्ता यो योनि योनिमधितिष्ठत्येको
येनेदं सर्वं विचरति सर्वम् । तमीशानं

वरदं देवमीड्यं निचाय्ये मां शान्तिमत्यन्त मेति। क्षमां हित्वा हेतुजालस्य मूलं बुद्धया सञ्चितं स्थापयित्वा तु रुद्रे। रुद्रमेकत्वमाहुः शाश्वतं वै पुराणमिषमूर्जेण पशधोनुनामयन्तं मृत्युपाशान्। तदेतन्नात्मन्ने तेनार्द्धचतुर्थेन मात्रेण शान्ति संसृजति पशुपाशविमोक्षणं या सा प्रथमा मात्रा ब्रह्मदेवत्या रक्तवर्णेन य स्तां ध्यायते नित्यं स गच्छेद्ब्रह्मपदं॥ या सा द्वीतीया मात्रा विष्णुदेवत्या कृष्णवर्णेन यस्तां ध्यायते नित्यं सगच्छोद्वैष्णवंपदं। या सा तृतीया मात्रा ईशानदेवत्या कपिला वर्णेन यस्तां ध्यायते नित्यं सगच्छेदैशानपदं। या सार्ध चतुर्थी मात्रा सर्वदेवत्या

ऽव्यक्तीभूता खं विचरति शुद्धा स्फटिक सन्निभा वर्णेन यस्तां ध्यायते नित्यं स-गच्छेत्पदमनामयं तदेतदुपासीत मुनयो वाग्वदन्ति न तस्य ग्रहणमयं पन्थाविहित उत्तरेण येन देवा यान्ति येन पितरो येन ऋषयः परमपरं परायणं चेति वालाग्रमात्रं हृदयस्य मध्ये विश्वं देवं जातरूपं वरेण्यं ॥ तमात्मस्थं येनुपश्यन्ति धीरास्तेषां शान्तिर्भवति नेतरेषां यस्मिन् क्रोधं याञ्च तृष्णां क्षमाञ्चाक्षमां हित्वा हेतु-जालस्य मूलं बुद्ध्या सञ्चितं स्थापयित्वा तु रुद्रे रुद्रमेकत्वमाहुः रुद्रो हि शाश्वतेन वै पुराणेनेषमूर्जेण त-पसा नियन्तांग्निरिति भस्म वायुरिति

भस्म जलमिति भस्म व्योमेति भस्म सर्वं
हवा इदं भस्म मन एतानि चक्षुंषि यस्मा-
दव्रतमिदं पाशुपतं यद्भस्म नाङ्गानि सं-
स्पृशेत तस्मादब्रह्म तदेतत्पाशुपतं पशुपा-
शविमोक्षणाय ॥ ५ ॥ योऽग्नौरुद्रो यो-
ऽप्स्वन्तर्य ओषधीर्विरुध आविवेश । य
इमा विश्वाभुवनानि चक्लृपे तस्मै रुद्राय वै
नमोनमः । यो रुद्रोऽप्सु यो यो रुद्रऔष-
धीषु यो रुद्रो वनस्पतीषु येन रुद्रेण
जगदूर्ध्वं धारितं पृथिवी द्विधात्रि-
धाधर्ता धारिता नागायेन्तरिक्षे तस्मै
रुद्राय वै नमोनमः । मूर्धानमस्य संसे-
व्याप्ययर्वाहृदयश्च यत् । मस्तिष्कादूर्ध्वं
भेरत्यवभानोऽधिशीर्षतः । तद्वा अथवर्णः

शिरो देवकोशः सुसुझितः तत्प्राणोऽभिर-
क्षति शिरोन्तमथो मनः । न च दिवो
देवजनेनगुप्ता न चान्तराक्षराणि न च
भूम इमाः । यस्मिन्निदं सर्वमोतप्रोतं त-
स्मादन्यत्र परं किञ्चनास्ति न तस्मात्पूर्वं
न परंतदस्ति न भूतं नोतभव्यं यदासीत् ।
सरस्त्रगादेकमूर्धा व्याप्तं स एवेदयाबरी-
वर्ति भूतं । अक्षरात्संजायते कालः
काळा इव्यापक उच्यते व्यापको हि भग-
वान् रुद्रो भोगायमानो यदा शेते रुद्रस्तदा
संहार्यते प्रजाः । उच्छ्वसिते तमो भवति
तमस आपोऽश्वङ्गुल्यामथिते मथितं शिशिरे
शिशिरं मथ्यमानं फेनं भवति फेनादण्डं
भवत्यण्डाद्ब्रह्मा भवति ब्रह्मणो वायुः वायो-

रोङ्कारः ओङ्कारात्सावित्री सावित्र्या गा-
यत्री, गायत्र्या लोका भवन्ति अर्चयन्ति
तपः सत्यं मधुक्षरन्ति यद्ध्रुवं।एतद्धि परमं
तपः आपोज्योतीरसोमृतं ब्रह्मभूर्भुवः स्वरो
नमइति। यइदमथर्वशिरो ब्राह्मणोऽधीते ।
अश्रोत्रियः श्रोत्रियो भवति । अनुपनीतो
उपनीतो भवति । सोग्निपूतो भवति । स
वायुपूतो भवति । स सूर्यपूतो भवति ।
स सोमपूतो भवति । स सत्यपूतो भवति।
स सर्वैर्देवैर्ज्ञातो भवति । स सैर्वेर्वेदैरनु-
ध्यातो भवति । स सर्वेषु तीर्थेषु स्नातो
भवति । तेन सर्वैः क्रतुभिरिष्टं भवति ।
स चक्षुषः पङ्क्तिं पुनाति । गायत्र्याः ष-
ष्टिसहस्राणि जप्तानि भवन्ति प्रणवानाम-

युतं जप्तं भवति ॥ आसप्तमात्पुरुषयुगा-
न्पुनातीत्याह भगवानथर्वशिरः सकृज्ज-
प्त्वैव शुचिः सपूतो कर्मण्यो भवति ।
द्वितीयं जप्त्वा गणाधिपत्यमवाप्नोति ।
तृतीयं जप्त्वैवमेवानुप्रविशत्यों सत्यमों
सत्यमों सत्यम् । इत्यथर्ववेद ।

અથ નવગ્રહમન્ત્ર.

સૂર્યપૂજનમન્ત્ર.

જપાકુસુમસંકાશં કાશ્યપેયં મહદ્યુતિં ॥ તમોરિં સર્વપાપઘ્નં પ્રણુતોસ્મિ દિવાકરં ॥૨॥ वेदोक्तं सबीजमंत्र ॥ अस्य श्रीआकृष्णेति मंत्रस्य हिरण्यसूपाङ्गिरसऋषिः सूर्यो देवता त्रिष्टुपछंदः सूर्यमंत्रजपे० ॥ ॐ ह्रां ह्रीं ह्रौं सः ॐ भूर्भुवः स्वः ॐ आकृष्णेन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यं च ॥ हिरण्ययेन सविता रथेनादेवो याति भुवनानि पश्यन् ॥ ॐ स्वः भुवः भूः ॐ सः ह्रौं ह्रीं ह्रां ॐ सूर्याय नमः ॥ ધ્યાનમંત્ર- ભાસ્વાનકાશ્યપગોત્રજો રૂણુરૂચિર્યં સિંહરાશી- શ્વરોષત્રિસ્થો દશશોભનો ગુરૂશશી ભૌમેષુ

મિત્રઃ સદા ॥ શુક્રોમન્દરિપુઃ કલિંગજનિત શ્રાગ્નિશ્વરૌ દૈવતે મધ્યે વર્તુલપૂર્વદિગ્દિનકરઃ કુર્યાત્સદામંગલં ॥ ૧ ॥

અથ ચંદ્રપૂજનમંત્ર.

દધિશંખતુષારાભં ક્ષીરોદાર્ણવસંભવં ॥ નમામિ શશિનં સોમં શંભોર્મુકુટભૂષણ, **वे-मंत्र-इमन्देवा इति मंत्रस्य वरुण ऋषिसोमो देवता सोममंत्रज० ॥ ॐ श्रां श्रीं श्रौं सः ॐ भूः भुवः स्वः ॐ इमन्देवा असपत्नर्ठं सुवध्वं महते क्षत्राय महते ज्यैष्ठ्यायमहते जानराज्ज्यायेन्द्रस्येन्द्रियाय ॥ इममसुष्य पुत्रममुष्यै पुत्रमस्यै विवश पषवोमी राजा सोमोस्माकं ब्राह्मणानार्ठं राजा ॥ ॐ स्वः भुवः भूः ॐ सः श्रौं श्रीं श्रां ॐ चंद्राय नमः ॥** ધ્યાનમંત્ર ॥ ચંદ્રઃ

કર્કટકઃ પ્રભુઃ સિતનિભશ્ચાત્રેયગોત્રોદ્ભવશ્ચાગ્ને-
યશ્ચતુરસ્રવારૂણમુખશ્ચાપોપ્યુમાધીશ્વરઃ ।। ૫૮
સમાશ્મિદશૈકશોભનફલો જ્ઞોરિર્ગુરૈકોપ્રિયઃ સ્વા·
મીયામુનદેશજોહિમકરઃ કુર્યાત્સદામંગલં

અથ મંગલપૂજનમંત્ર.

ધરણીગર્ભસંભૂતં વિદ્યુત્કાંતિસમપ્રભં ।।
કુમારં શક્તિહસ્તં તં મંગલં પ્રાણમામ્યહં ।।
**वे–मंत्र–अग्निर्मूर्धा इति मंत्रस्य विरूपा-
ङ्गिरसः ऋषिः अग्निर्देवता गायत्री छन्दः
भौममंत्र० ॥ ॐ क्रां क्रीं क्रौं सः ॐ
भूर्भुवः स्वः ॐ अग्निर्मूर्धा दिवः ककु-
त्पतिः पृथिव्या अयं ॥ अपाꣳ रेताꣳ
सि जिन्वति ॥ ॐ स्वः भुवः भूः ॐ
सः क्रौं क्रीं क्रां ॐ भौमाय नमः ॥** ધ્યાન
મંત્ર ભૌમોદક્ષિણદિક્ ત્રિકોણયમદિક્ વિન્ધ્યે-
શ્વરોરક્તાભઃ સ્વામીવૃશ્ચિકમેષયોઃ સુરગુરૂશ્ચાર્કઃ

શશીસૌહૃદઃ ॥ જ્ઞોરિઃ ષટ્ત્રિફલપ્રદશ્ચવસુધા
સ્કંદૌઙ્કમાદ્દેવતે ભારદ્વાજકુલોદ્ભવઃ ક્ષિતિસુતઃ
કુર્યાત્સદામંગલં ॥ ૩ ॥

અથ બુધપૂજનમંત્ર.

પ્રિયંગુકલિકાશ્યામં રૂપેણાપ્રતિમં બુધં ॥
સૌસ્યં સૌસ્યગુણોપેતં તં બુધં પ્રણમામ્યહં ॥
वे-मंत्र ॥ उद्बुध्य इतिमंत्रस्य परमेष्ठी
ऋषिः बुधो देवता त्रिष्टुपछंदः सौम्य-
मंत्र० ॥ ॐ ब्रां ब्रीं ब्रौं सः ॐ भूर्भुवः
स्वः ॐ उद्बुध्यस्वाग्ने प्रतिजागृहित्वमि-
ष्टापूर्ते सद्ठं सृजेथामयञ्च ॥ अस्मिन्स्स-
धस्थे अध्युत्तरस्मिन्विश्वेदेवा यज-
मानश्च सीदत ॥ ॐ स्वः भुवः भूः
ॐ सः ब्रौं ब्रीं ब्रां ॐ सौम्याय० ॥ ४ ॥
ધ્યા૦ મં૦—સૌમ્યો દડ્ મુખપીતવર્ણમગધશ્ચા-
ત્રેયગોત્રોદ્ભવઃ બાણેશાનદિશઃ સુત્રશ્ચનિ-

ભૃગુઃ શત્રુઃ સદાશીતગુઃ કન્યાયુગ્મ પતિર્દિ-
શાષ્ટચતુરઃ ષણ્નેત્રકઃ શોભનો વિષ્ણુઃ પૌરૂપ-
દેવતે શશિસુતે કુર્યાત્સદામંગલં ॥ ૪ ॥

અથ ગુરૂપૂજનમંત્ર.

દેવાનાં ચ ઋષીણાં ચ ગુરૂં કાંચનસન્નિભં ॥ બુદ્ધિભૂતં ત્રિલોકેશં તં નમામિ બૃહસ્પતિ ॥ वे. मं. ॥ बृहस्पत इति मंत्रस्य गृत्समद ऋषिः ब्रह्मा देवता त्रिष्टुपछंदः बार्हस्पत्य मंत्र० ॥ ॐ ह्रां ह्रीं ह्रौं सः ॐभूर्भुवः स्वः ॐ बृहस्पते अतियदर्यो अर्हाद्युमद्विभातिक्रतुमज्जनेषु ॥ यद्दीदयच्छवसऋतप्रजाततदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रं ॥ ॐ स्वः भुवः भूः ॐ सः ह्रौं ह्रीं ह्रां ॐ बृहस्पतये ॥ ધ્યા૦ ॥ જીવશ્ચાઙ્ગિરસોત્રજોત્તરમુખો દીર્ઘોત્તરાસંસ્થિતિઃ પીતાશ્વત્થસનિચ્ચસિન્ધુજનિત

શ્ચાપોથમીનાધિપઃ ॥ સૂર્યેન્દુક્ષિતિજપ્રિયો
બુધસિતૌ શત્રુસમાશ્ચાપરે સપ્તાર્દ્ધિભવઃ શુભઃ
સુરગુરૂઃ કુર્ય્યાસ૦ ॥ ૫ ॥

અથ શુક્રપૂજનમંત્ર.

હિમકુન્દમૃણાલાભં દૈત્યાનાં પરમં ગુરૂ
સર્વશાસ્ત્રપ્રવક્તારં ભાર્ગવં પ્રણમામ્યહં ॥
वे. मं. ॥ अन्नात्परिस्रुत इतिमंत्रस्य प्रजापतिर्ऋषिः अश्विसरस्वतीन्द्रादेवता जगती छंदः शुक्र० ॥ ॐ द्रां द्रीं द्रौं सः ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः ॐ अन्नात्परिस्रुतो रसम्ब्रह्मणा व्यपिबतक्षत्रं पयः सोम-प्रजापतिः ॥ ऋतेने सत्यमिन्द्रियं विपानठे शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदम्प-योमृतम्मधु ॥ ॐ स्वः भुवः भूः ॐ सः द्रौं द्रीं द्रां ॐ शुक्राय० ॥ શુક્રો-ભાર્ગવગોત્રજોસિતનિભઃ પ્રાચીમુખઃ પૂર્વદિક્

પંચાઙ્ગો વૃષભસ્તુલાધિપમહારાષ્ટ્રાધિપો દુમ્બરઃ ॥ ઇન્દ્રાણીમઘવાનુભૌ બુધશની મિત્રાર્કચન્દ્રૌ રિપુશષ્ટો દ્વિર્દશવર્જીતો ભૃગુસુતઃ કુર્યા૦ ॥૬॥

અથ શનિ પૂજનમંત્ર.

નીલાંજનસમાભાસં રવિપુત્રં યમાગ્રજં ॥ છાત્રામાર્તંડસંભૂતં તં નમામિ શનૈશ્ચરં ॥ **वे० मं. ॥ शन्नोदेवी इतिमंत्रस्य दध्यङ्ङाथर्वणऋषिः आपो देवता गायत्री छंन्दः शनिः ॥ ॐ खां खीं खौं सः ॐ भूर्भुवः स्वः ॐ शन्नो देवीरभिष्टय आपा भवन्तु पीतये ॥ शं योरभिस्रवन्तु नः ॥ ॐ स्वः भुवः भूः ॐ सः खौं खीं खां ॥ ॐ शनैश्चराय० ॥** ધ્યાન૦ ચન્દ્રઃ કૃષ્ણનિભસ્તુ પશ્ચિમમુખઃ સૌરાષ્ટ્રકઃ કાશ્યપઃ સ્વામીમાકુમ્ભયોર્બુધસિતૌ મિત્રે સમશ્ચાઙ્ગિરાઃ ॥ સ્થાનં પશ્ચિમદિક્ પ્રજાપ-

તિયમૈ। દેવૌ ધનુષ્યાસનઃ ષટ્ત્રિસ્થઃ શુભકૃ-
ણ્છની રવિસુતઃ કુર્યા૦ ।। ૭ ।।

અથ રાહુપૂજનમંત્ર.

અર્ધકાયં મહાવીર્યં ચન્દ્રાદિત્યવિમર્દનં સિંહિકાગર્ભસંભૂતં તં રાહું પ્રણમામ્યહં વે૦ । ૐ **कयानश्चित्र इतिमंत्रस्य वामदेव ऋषिः राहुदेवता गायत्री छन्दः राहुमंत्र० ।। ॐ भ्रां भ्रीं भ्रौं सः ॐ भूर्भुव स्वः ।। ॐ कयानश्चिव आभुवदूतीसदावृधः सखा ।। कयाशचीष्ठयावृता ।। ॐ स्वः भुवः भूः ॐ सः भ्रौं भ्रीं भ्रां ॐ राहवे नमः ।।** ધ્યાનમંત્ર–રાહુઃ સિંહલદેશજશ્ચનિરૃતિઃ કૃષ્ણાંગશૂર્પાસુનો યઃ પૈઠીનસિગોત્રભમ્ભવસમિદુર્વામુખો દક્ષિણઃ ।। યઃ સર્પાધધિદેવતે ચ નિઋતિઃ પ્રત્યાધિ દેવઃ સદા ષટ્ત્રિસ્થો શુભકૃચ્ચસિંહિકસુતઃ કુર્યા।।૮।।

અથ કેતુપૂજનમંત્ર.

પ્રલાશપુષ્પસંકાશં તારકાગ્રહમસ્તકં ॥
રૌદ્રંરૌદ્રાત્મકં ઘોરં તં કેતું પ્રણમામ્યહં ॥
वे. मं. ॥ केतुंकृण्वन्नितिमंत्रस्य मधुछन्दाऋषिः केतुर्देवता गायत्री छन्दः केतु मं० ॥ ॐ प्रां प्रीं प्रौं सः ॐ भूर्भुवः स्वः ॐ केतुं कृण्वन्न केतवे पेशो मर्त्याअपेशसे ॥ समुषद्भिरजायथाः ॥ ॐ स्वः भुवः भूः ॐ सः प्रौं प्रीं प्रां ॐ केतवे नमः ॥ ધ્યાન ॥ કેતુર્જૈમિનિગોત્રજઃ કુશસમિદ્વાયવ્યકોણે સ્થિતશ્ચિત્રાંકધ્વજલાંછનો હિમગુહા યો દક્ષિણાશામુખઃ ॥ બ્રહ્માચૈવ સચિત્રચિત્રસહિતઃ પ્રત્યાધિદેવઃ સદા ષટ્ત્રિસ્થઃ શુભકૃચ્ચબર્બરપતિઃ કુર્યાત્સદામંગલં ॥ ૯ ॥

ઇતિ નવગ્રહમંત્રો ॥

समाप्तोऽयं ग्रंथः

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ पंचाथर्वशीर्षपाठो लिख्यते॥

तत्रादौ गणेशाथर्वशीर्षपाठो लिख्यते ॥

ॐ नमस्ते गणपतये त्वमेव प्रत्यक्षं
तत्त्वमसि त्वमेव केवलं कर्तासि त्वमेव
त्वमेव केवलं धर्तासि त्वमेव केवलं हर्तासि
त्वमेव सर्वं खल्विदं ब्रह्मासि त्वं साक्षा-
दात्मासि नित्यं ऋतं वच्मि सत्यं वच्मि
अव त्वं माम् अव वक्तारं अव श्रोतारं
अव दातारं अव धातारं अवनूचानमव
शिष्यं अव पश्चात्तात् अव पुरस्तात् अवो-

त्तराजात अवदक्षिणाजात अव चोर्ध्वाजात
अवाधराजात सर्वतोमां पाहि पाहि सम-
जात त्वं वाङ्मयस्त्वं चिन्मयः त्वमानंद-
मयस्त्वं ब्रह्ममयः त्वं सच्चिदानंदाद्वितीयो
ऽसि त्वं प्रत्यक्षं ब्रह्मासि त्वं ज्ञानमयो
विज्ञानमयोऽसि सर्वं जगदिदं त्वत्तो जायते
सर्वं जगदिदं त्वत्तस्तिष्ठति सर्वं जगदिदं
त्वयि लयमेष्यति सर्वं जगदिदं त्वयि प्र-
त्येति त्वं भूमिरापोऽनलोऽनिलो नभः त्वं
चत्वारि वाक् पदानि त्वं गुणत्रयातीतः
त्वमवस्थात्रयाऽतीतः त्वं देहत्रयातीतः
त्वं कालत्रयातीतः त्वं मूलाधारस्थितोऽ
सि नित्यं त्वं शक्तीत्रयात्मकः त्वां योगिनो
ध्यायन्ति नित्यं त्वं ब्रह्मा त्वं विष्णुस्त्वं

रुद्रस्त्वं इंद्रस्त्वमग्निस्त्वं वायुस्त्वं सूर्यस्त्वं चंद्रमास्त्वं ब्रह्म भूर्भुवः स्वरों गणादीन पूर्वमुच्चार्य वर्णादीस्तदनन्तर अनुस्वारः परतरः अर्धेन्दुऽनसितं तोरणरुद्धम् एतत्तव मनु स्वरुपं गकारः पूर्वरुपं अकारो मध्यमरुपं अनुस्वारश्चान्त्यरुपं बिन्दुरुत्तररुपं नादः सन्धानं सहंहिता भन्धिः सैषा गणेशविद्या गणक ऋषिः निचृद्गायत्रीछंदः गणपतिर्देवत्त ॐ गं गणपतयो नमः एकदन्ताय विद्महे वक्रतुंडाय धीमहि तन्नो दंतो प्रचोदयात् ॥ एकदंतं चतुर्हस्तं पाशमंकुशधारिणम् रदञ्च वरदं हस्ते र्बिभ्राणं मुषकध्वजं रक्तं लंबोदरं शूर्पकर्णकं रक्तवाससं रक्तगंधानुलिप्तांगं रक्तकर्षैः

सुकजितं भक्तानुकम्पिनं देवं जगत्कारण
मच्युतं अविर्भूतं च सृष्ट्यादौ प्रकृतेः
पुरुषात्परं एवं ध्यायति यो नित्यं स
योगी योगीनां वरः ॥ नमो व्रातपतये
नमो गणपतये नमः प्रमथपथये नमस्तेऽ
स्तु लम्बोदरायैकदंताय विघ्ननाशिने शिव
सुताय श्रीवरदमूर्तेय नमः ॥

एतदथर्वशीर्षं योऽधीते स ब्रह्मभू-
याय कल्पते स सर्व विघ्नैर्न बाध्यते स
सर्वज्ञः सुख मेधते स पञ्चमहापापाऽप्र
मुच्यते सायमधीयानो दिवसकृतं पापं
नाशयति प्रात रधीयानो रात्रीकृतं पापं
नाशयति ॥ सायं प्रातः प्रयुञ्जानो अ-
पापो भवति सर्वत्राधीयानोऽपविघ्नोभवति

॥ धर्ममर्थं काममोक्षंच विन्दति ॥ इदमथ
र्वशीर्षमशिष्यायनदेयं ॥ यो यदि माहा-
द्दास्यति स पापोयान भवति सहस्रावर्तनाश्च
यं यं काममधीते ॥ तंत मनेन साधयेत्
॥ अनेन गणपतिर्माभसिञ्चति सर्वाग्म
भवति॥ चतुर्थ्यामनश्नञ्जयति सविद्यावान्
भवति ॥ इत्यथर्वण वाक्यम् ॥ ब्रह्माद्या-
वरणं विद्यान्न विभेति कदाचन यो दुर्वा
कुरैर्यजति स वै श्रवणोपमो भवनि यो
ऽगजैर्यजाति स यशोवान् भवति स मे-
धावान् भवति यो मोदकसहस्रेण यजति
स वाञ्छितफल भवाप्नोति ॥ यः साज्यं
सामद्भिर्यजति स सर्वंलभेत सलभते ॥
अष्टौ ब्राह्मणान् सम्यक् ग्राहयित्वा सूर्य-

वर्चस्वी भवति ॥ सूर्य ग्रहेण महानद्यां प्रतिभासन्निधौ वा जप्त्वा सिद्धमंत्रो भवति ॥ महाविघ्नात् प्रमुच्यते ॥ महादोषात्प्रमुच्यते महाप्रत्यवायान् प्रमुच्यते ॥ स सर्व विद्भवति स सर्वविद्भवति ॥ य एवं वेद ॥ इत्युपनिषद् ॥

अथ नारायणार्थ शीर्षं

अथ पुरुषो हवै नारायणोऽकामयत प्रजाः सृजेयेति ॥ न रायणात्प्राणो जायते मनः सर्वेन्द्रियाणिच खं वायुर्ज्योतिरापः पृथिवी विश्वस्य धारिणी ॥ नारायणाद्ब्रह्मा जायते नारायणाद्विष्णुर्जायते नारायणाद्रुद्रो जायते नारायणादिन्द्रोजायते नारा-

यणात्प्रजापतिः प्रजायते नारायणातद्वाद-
शादित्याः रुद्रावसवः सर्वाणि छन्दांसि
नारायणाद्देवाः समुत्पद्यन्ते नारायणात्
प्रवर्तन्ते नारायणे प्रलीयन्ते अथादित्यो
नारायणः ब्रह्मा नारायणः शिवश्च नारा-
यणः शक्रश्च नारायणः कालश्च नारायणः
दिशश्च नारायणः अर्ध्वं च नारायणः
अधश्च नारायणः अंतर्बहिश्च नारायणः
नारायण एवेदꣳ सर्वं यद्भूतं यच्च भाव्यं
निष्कलो निरञ्जनो निर्विकल्पो निराख्यातः
शुद्धो देव एको नारायणो न द्वीतीयोऽ
स्ति कश्चित् य एवं वेद स विष्णुरेव
भवति स विष्णुरेव भवति ॐ इत्यग्रे व्या-
हरेत् नमः इति पश्चात्तात् ॥ नारायणेत्यु-

परिष्टात् ॐ इत्येकारम् नम पति द्वे अक्षरे नारायणायेति पञ्चाक्षराणि एतद्वैनाराय-णस्याष्टाक्षरं पदेमध्येति अनुपब्रतः सर्व-मायुरेति विन्दते मजां शयस्पोषं गोपत्यं ततोऽमृतत्वमश्नुते ततोऽमृतत्वमश्नुत इति मत्यगानन्दं ब्रह्मपुरुषं मणवस्वरूपं अकार उकारो मकार इति तानेकधा संयोज्य तदेव तदोमिति यमुक्त्वा मुच्यते योगी जन्मसंसारबन्धनात् ॐ नमो नारायणा-येनि मंत्रोपासकः वैकुण्ठभुवनं गच्छति तदिदं परमं कण्डरीकं विज्ञानचनं तस्मा-त्तरिदाभमात्रं ब्रह्मण्यो देवकीपुत्रो ब्रह्मण्यो मधुसूदनो सर्वं भूतस्थमेकं वै नारायणं कारणरूपं परब्रह्मकं

एतदथर्वशीर्षं योऽधीते सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति सायंप्रातः प्रयुञ्जानो अपापो भवति मद्ध्यन्दिनमादित्याभिमुखोऽधीयानः सद्यः पञ्चमहापापात् प्रमुच्यते उपपातकेभ्यो मुच्यते सर्वं वेदपारायणपुण्यं लभते श्रीनारायणसायुज्यमवाप्नोति ॥ य एवं वेद ॥ इत्युपनिषद् ॥

अथ सूर्याथर्वशीर्षम्

अथ सूर्याथर्वशीर्षं व्याख्यास्यामः ब्रह्मा ऋषिः आदित्यो देवता गायत्री छन्दः हंसाद्यग्निनारायणयुक्तं बीजं हृल्लेखा शक्तिः द्विपदादि सर्गसंयुक्तं कीलकं धर्मार्थकाममोक्षेषु जपे विनियोगः षट्स्वरारूढबीजेनषडङ्गं रक्ताम्बुजसंस्थितं सप्ताश्वरथिनं हिरण्यवर्णं चतुर्भुजं पद्मद्वयाभयवरदहस्तं कालचक्रप्रणेतारं च श्रीसूर्यनारायणं य एवं वेद स वै ब्राह्मणाः ॐ भूः ॐ भुवः ॐ स्वः ॐ महः ॐ जनः ॐ तपः ॐ सत्यं ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं

भर्गो देवस्य धीमहिधियोनः प्रचोदयात् ॥ परोरजसेसावदों ॐ आपोज्योतिरसोमृतं ब्राह्म भुर्भुवः स्वरोम् ॥ सूर्य आत्मा जगतस्थुषश्च सूर्योद्वै खल्विमानी भूतानि जायन्ते सूर्याग्यज्ञाः पर्जन्योऽन्नमातानमस्ते आदित्याय त्वमेव केवलं कर्ताऽसि त्वमेव प्रत्यक्षं विष्णुरसि त्वमेवप्रत्यक्षं ब्रह्मासि त्वमेव प्रत्यक्षं रुद्रोऽसि त्ववमेवप्रत्यक्ष मृगसि त्वमेवप्रत्यक्षं यजुरसि त्वमेवप्रत्यक्षं सामासि त्वमेव प्रत्यक्षं मथर्वासि त्वमेव सर्वं छन्दोसि आदित्याद्वायुर्जायते ॥ आदित्याद्भूमिर्जायते आदित्यादापो जायन्ते आदित्याज्योतिर्जायते आदित्याद्व्योमदिशो

मदिशो जायन्ते आदित्याद्वेदा जायन्ते
आदित्याद्देवा जायन्ते आदित्यो वा एष
एतन्मण्डल जपति असावादित्यो ब्रह्म
आदित्योऽन्तःकरणमनोबुद्धिचित्ताहंकाराः
आदित्यो वै व्यानसमानोदानापानप्राणाः
आदित्यो वै श्रोत्रत्वक्चक्षुरसनानासाः
आदित्यो वै वाक्पाणिपादोपस्थपायूनि
आदित्यो वै शब्दस्पर्शरूपरसगन्धाः
आदित्यो वै वचनादानगमनानन्दविसर्गाः
आनन्दमयो ज्ञानमयो विज्ञानमय आदित्यः
नमो मित्रायभानवे मृत्योर्मा पाहि भाजि-
ष्णये विश्वहेतवे नमः सूर्योनोदिवस्यातु
वातो अन्तरिक्षात् अग्निर्नः पार्थिवेभ्यः
सूर्याद्भवन्ति भूतानि सूर्येण पालितानितु

सूर्येऽतयं प्राप्नुवन्ति यः सूर्यः सोहमेवच
चक्षुर्नो देवः सविता चक्षुर्न उत पर्वतः
चक्षुर्धातादधातुनः आदित्याय विद्महे
सहस्रकराय धीमहि तन्नः सूर्यः प्रचोद्-
यात् सविताधरात्तात सवितानः सुवतु
सर्वतातिम् ॥ सविता नो रासतां दीर्घ-
मायुः ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म घृणिरिति द्वे-
अक्षरे सूर्य इत्यक्षरद्वयं अदित्य इति त्रिण्य-
क्षराणि एतद्वै सूर्यस्योष्टाक्षरं मन्त्रं यः
सदाहरहर्जपति सोब्रह्मण्यो ब्राह्मणो भवति
सूर्याभिमुखं जप्त्वा महाव्याधिभयात्मुच्यते
अलक्ष्मीर्नश्यति अभक्ष्यभक्षणात्पूतोभवति
अपेयपानात्पूतो भवति अगम्यागमनात्
पूतो भवति व्रात्यसम्भाषणात् पूतो भवति

मध्यान्हे सूर्याभिमुखः पठेत सद्यः पञ्च महापापात् मुच्यते सैषा सावित्री विद्या न कस्यचित् प्रशंसेत् एतन्महाभागः प्रातः पठति सभाग्यवान् जायते पशून् विन्दते वेदार्थं लभते त्रिकालं जप्त्वा क्रतुकात-फलं प्राप्नोति हस्तादित्ये जपति समहा-मृत्युं जरति ॥ य एवं वेद ॥ इत्युपनिषद् ॥

अथ देव्यथर्व शीर्षम्

ॐ सर्वे वै देवाः देवीमुपतस्थुः कासि त्वं महादेवी साब्रवीदहं ब्रह्मस्वरूपिणी मत्तः प्रकृत्ति पुरुषात्मकं जगत् शून्यं चाशून्यं च अहमानन्दानानन्दौ अहं विज्ञानाविज्ञाने अहं ब्रह्माब्रह्मणी द्वेब्रह्मणी वेदितव्ये इति वा थर्वणी श्रुतिः अहं पञ्चतन्मात्राणि अहमखिलं जगत् वेदोहमवेदोहं विद्याहमविद्याहं अजाहमनजाहं अध श्चोर्ध्वं च तिर्यक्चाहं अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चरामि अहमादित्यैरुतविश्वदेवैः अहं मित्रावरुणावुभौ बिभर्मि अहमिन्द्राग्नि अहमश्विना उभौ अहंसोमं त्वष्टारं पूषणं

भगं दधामि अहं विष्णु रुरुक्रमम् ब्रह्मा-
णमुत्प्रजापतिं दधाम्भि द्रविणर्ढं हविष्मत
सुप्राव्ये यजमानाग सुव्रते अहर्ढं राज्ञी
सङ्गमनी वसूनाम् चिकितुषी प्रथपा यज्ञि-
यानाम् अहर्ढं सुवेपितरमस्य मूर्द्धन्मम
योनिरप्स्वान्तः समुद्रे य एवं वेद सदैवीं
संपदमाप्नोति ते देवा अब्रुवन् नमोदेव्यै
महादेव्यै शिवायै सततं नमः नमः प्रकृत्यै
भद्रायै नियताः प्रगताः स्म ताम् तामग्नि-
वर्णां तपसाज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्म फलेषु
जुष्टां दुर्गां देवीं शरणं प्रपद्यामहे असुरा-
न्नाशयित्र्यै ते नमः देवीं वाचमजनयन्त
देवास्तां विश्वरूपाः पशवो यदन्ति सानो
मन्द्रेषमूर्जं दुहाना धेनुर्वागस्मानुपष्ठुतैतु

कालरात्रीं विष्णुसुतां वैष्णवीं स्कन्दमातरं सरस्वतीमदितिं दक्षदुहितरं नमामः पावनां शिवां महालक्ष्म्यै च विद्महे सर्वशक्त्यै च धीमहि तन्नो देवी प्रचोदयात् अदितिर्ह्य-जनिष्ठदक्षया दुहिता तव तां देवा अन्व-जायन्ते भद्रा अमृतबान्धवः कामे योनिः कमला वज्रपाणिर्गुहाहंसामातरिश्वाभ्रमि-न्द्रः पुनर्गुहा सकलायया चापृथक्क्लेशा विश्वमातादिविद्याः एषात्मशक्तिः एषा-विश्वमोहिनी पाशाङ्कुशधनुर्बाणधरा एषा-श्रीमहाविद्याः य एवं वेद स शोकं तरति नमस्ते भयवति मातरस्मान्पाहि सर्वतः सैषा वैष्णवा वसवः सैवैकादश रुद्राः

सैषा द्वादशादित्याः सैषाविश्वेदेवाः सोमपा असोमपाश्च सैषा यातुधाना असुरा रक्षांसि पिशाचयक्षसिद्धाः सैषा सत्वरजस्तमांसि सैषा ब्रह्मविष्णुरुद्ररूपिणी सैषा प्रजापतीन्द्रमनवः सैषा ग्रहनक्षत्रज्योतिष्कलाकाष्ठादिविश्वरूपिणी तामहं प्रणौमि नित्यम् पापापहारिणी देवी भुक्तिमुक्तिप्रदायिनी अनन्तां विजयांशुद्धां शरण्यां सर्वदा शिवां वियदाकारसंयुक्तां। वीतिहोत्रसमन्वितं अर्द्धेन्दुलसितं देव्या बीजं सर्वार्थसाधकम् एवमेकाक्षरं मंत्रं यतयः शुद्धचेतसः ध्यायन्ति परमानन्दमया ज्ञाताम्बुराशयः वाङ्मया स्वयंभूस्तस्मात्

षष्ठवङ्कसमन्वितं सूर्यो वामश्रोत्र विन्दु-
संयुक्ताष्टवृतीयकम् नारायणेन संमिश्रो
वायुश्चाधारयुक्तव: विच्चेनवर्णिकोणस्य
महानानंददायक: हृत्पुण्डरीष्ठमध्यस्थांपात:
सूर्यसमप्रभां पाशाङ्कुशधरांसौम्यांवरदा-
भवहस्तकां त्रिनेत्रां रक्तवसनां भक्तकाम
दुहं भजे भजामित्वां महादेवो महामोहवि
नाशिनी महादग्रिघ्नशमनी महाकारुण्यरु-
पिणी यस्या: स्वरूपं देवादयोनजानन्ति
तस्मादुच्यते अज्ञेया यस्या अन्तो न
लभ्यते तस्मादुच्यते अनन्ता यस्या लक्षं
नोपलभ्एते तस्मादुच्यते अलक्षा यस्या
जननं नोपलक्ष्यते तस्मादुच्ते अजाएकैव
सर्वत्रवर्तते तस्मादुच्यते एकाएकैव विश्व-

रूपिणी तस्मादुच्यते अनेका अतएवोच्य-
तेऽज्ञेयानन्तालक्षाजैकानेका मन्त्राणांमातृ-
कादेवोशद्धानां ज्ञानरूपिणी ज्ञानानां चि-
न्मयातीता शून्यानां शून्य साक्षिणी
यस्याः परतरं नास्ति सैषादुर्गा प्रकीर्तिता
तां दुर्गां दुर्गमां देवीं दुराचारविघातिनीं
नमामिभवभीतोऽहं संसारार्णवतारिणी ॥

इदमथर्वशीर्षं योऽधीते स पञ्चाथर्व
शीर्षफलंमाप्नोति इदमथर्वशीर्षमज्ञात्वा यो
र्चांस्थापयति शतलक्षं प्रजप्तापिनार्चाशुद्धिं
च विन्दति शतमष्टोत्तरंचास्य पुरश्चास्य-
विधिः स्मृतः दशवारं पठेद्यस्तु सद्यः पापैः
प्रमुच्यते महादुर्गाणि तरति महादेव्याःप्रसा-

दतः सायमधीयानोदिवस कृतं पापं नाश
यति प्रातरधीयानो रात्रीकृतं पापं नाश-
यति सायंप्रातः प्रयुंजानो अपापो भवति
निशीथे तुरीये संध्यायां जह्वा वाक्सिद्धि
र्भवति नूतनायां प्रतिभाया जप्तवा देवता
सान्निध्यं भवति भौमाश्विन्यां महादेवीसं-
न्निधौ जप्त्वा महामृत्युंजयति स महामृत्युं
जयति ॥ इत्येवं वेद ॥ इत्युपनिषद् ॥

इति पञ्चाथर्व शीर्ष पाठः ॥

પ્રત ૧૦૦૦   સને ૧૯૨૩.

આ ચોપડી અમદાવાદ શામળાની પોળ પાસે
વસંત મુદ્રણાલયમાં ચીમનલાલ ઇશ્વરલાલ મહેતે
છાપ્યું અને શ્રી હીરાલાલ વેલાભાઈ બૅંકરે તેજ ક
પ્રકટ કર્યું.